

ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНИЙ СПИСОК ОРНІТОФАУНИ КІНБУРНЬСЬКОГО ПІВОСТРОВА ТА ПРИЛЕГЛИХ АКВАТОРІЙ І ОСТРОВІВ У МЕЖАХ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

К.О. Редінов^{1,2}, З.О. Петрович¹, П.С. Панченко³, О.О. Форманюк⁴, О.С. Настаченко⁵

¹ Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса»; вул. Торгова 23а, м. Очаків, Миколаївська обл., 57508, Україна
Regional Landscape Park «Kinburnska Spit»; Torgova str., 23a, Ochakiv, Mykolayiv region, 57508, Ukraine

² Національний природний парк «Білобережжя Святослава»; вул. Лоцманська, 18, м. Очаків, Миколаївська обл., 57508, Україна
National Nature Park «Biloberezhja Svyatoslava»; Lotsmanska str., 18, Ochakiv, Mykolayiv region, 57508, Ukraine

³ Азово-Чорноморська орнітологічна робоча група; пр. Добровольського, 114/1, кв. 18, м. Одеса, 65111, Україна
Azov-Black Sea Ornithological Working Group; pr. Dobrovolskogo, 114/1, No. 18, Odesa, 65111, Ukraine

⁴ Азово-Чорноморська орнітологічна робоча група; вул. Хіміків 12, кв. 167, м. Южне, Одеська обл., 65481, Україна
Azov-Black Sea Ornithological Working Group; Khimikov str. 12, No 167, Yuzhny Town, Odesa region, 65481, Ukraine

⁵ Азово-Чорноморська орнітологічна робоча група; вул. Арабатська, 108, м. Дніпро, 49087, Україна
Azov-Black Sea Ornithological Working Group; Araratska str., 108, Dnipro, 49087, Ukraine

✉ К.О. Редінов (K.A. Redinov), e-mail: brufinus@gmail.com Konstantin Redinov <https://orcid.org/0000-0003-4903-3586>;

 Зіновій Петрович <https://orcid.org/0000-0003-4700-5039>; Pavel Panchenko <https://orcid.org/0000-0003-3602-0831>;

 Oleg Formanyuk <https://orcid.org/0000-0001-8408-0981>

Inventory list of the ornithofauna of the Kinburn Peninsula, adjacent water areas and islands within Mykolaiv region. - K.A. Redinov, Z.O. Petrovich, P.S. Panchenko, O.A. Formanyuk, A.S. Nastachenko. - Berkut. 31 (1-2). 2022. - The list was compiled on the basis of personal observations, literature sources, information from electronic resources, messages from colleagues, data from birdwatchers and photographers. The period from 1900 to 2021 was covered. Some additional information was collected in 2022. The list includes 284 species. Of these, the presence of 280 species (98.6%) has been confirmed over the past 35 years. The list does not include 8 species whose registration data is dubious. The table shows the statuses of the species, their relative abundance, and for nesting birds, also the regularity of their reproduction. Brief species descriptions are given for some of the species. Three protected areas are located here. [Ukrainian].

Key words: South Ukraine, fauna, inventory, number, stay status, protected areas.

Список складений на підставі власних спостережень, літературних джерел, інформації з електронних ресурсів, повідомлень колег, даних б'юродотчерів та фотографів. Охоплено період з 1900 по 2021 рр. Деяка додаткова інформація була зібрана у 2022 р. У список орнітофауни включено 284 види. З них перебування 280 видів (98,6%) підтверджено протягом останніх 35 років. До списку не включені 8 видів, дані про реєстрацію яких сумнівні. У таблиці вказані статус перебування видів, відносна чисельність, а для гніздових птахів ще й регулярність їх розмноження. Для частини видів наведено короткі видові нариси. У районі досліджень розташовані три природоохоронні території.

Ключові слова: Південна Україна, фауна, інвентаризація, чисельність, статус перебування, природоохоронні території.

Кінбурнський півострів розташований у Північно-Західному Причорномор'ї і являє собою одну з семи арен, з яких складається Нижньодніпровський піщаний масив (Кривульченко, 2016)¹. Разом із прилеглими акваторіями Дніпровсько-Бузького лиману та Чорного моря у межах Миколаївської області він має високий природоохоронний статус (Редінов, Петрович, 2021). З 1992 р. перебуває під охороною регіонального ландшафтного парку (РЛП) «Кінбурнська коса», а з грудня 2009 р. – ще й національного природного парку (НПП) «Білобережжя Святослава», куди увійшла більша частина площі РЛП. Ділянка Волижин ліс та острови Круглий і Довгий у Ягорлицькій затоці разом із прилеглою до них акваторією належать Чорноморському біосферному заповіднику НАН України (ЧБЗ). Район досліджень включено до чотирьох об'єктів Смарагдової мережі Європи². Ягорлицька затока з прилеглими озерами також має статус водно-болотного угіддя міжнародного значення (Редінов та ін., 2014).

¹ Короткий фізико-географічний та ландшафтний опис Кінбурнського півострова наведено також у попередніх публікаціях (Редінов, Петрович, 2008 та ін.) і в дисертації Ю.О. Москаленка (2015).

² <http://emerald.net.ua/>

Орнітологічні дослідження в цьому регіоні охоплюють майже 120-річний період, починаючи з ґрунтової праці Д.А. Подушкіна (1913). Численні дані можна знайти також у роботах орнітологів ЧБЗ (Клименко, 1950; Ардамацкая, 1991, 1992, 2003; Кабаков, 1992; Пирогов, 1992; 1994, 1995, 1996; Семенов, Ардамацкая, 1992; Москаленко, 2008, 2018 та ін.). Але найбільш вагомими та повні дані зібрано починаючи з 1987 р., коли на Кінбурнському півострові почав вивчати орнітофауну М.Г. Пирогов (1994, 1996), та після створення у 1993 р. дирекції РЛП «Кінбурнська коса», що дало можливість регулярно проводити моніторингові дослідження на різних ділянках півострова (Петрович, 1999; Деркач та ін., 2003; Петрович, Редінов, 2008а, 2008б, 2008в; Редінов, Петрович, 2008, 2013а, 2016 та ін.). Саме цей проміжок часу з 1987 р. по 2021 р. включно ми й приймаємо за сучасний період досліджень.

Зібрані нами матеріали, наявні літературні та інші джерела дають змогу провести ревізію орнітофауни Кінбурнського півострова та укласти для нього інвентаризаційний список, який одночасно є також списком для РЛП «Кінбурнська коса» та НПП «Білобережжя Святослава». Зауважимо, що інвентаризаційні списки для цих природоохоронних територій існують, але вони наведені у Про-

ектах створення та організації території і томах «Літопису природи», і є застарілими, неповними та малодоступними широкому загалу.³

Матеріал і методика

Протягом 1987–1999 рр. інформацію про птахів водно-болотного комплексу та деяких представників із рядів соколоподібних, горобцеподібних та інших збирав З.О. Петрович, який у цей час постійно мешкав у с. Покровка. У 2000–2021 рр. дослідження мали більш цілеспрямований характер, проводилися всіма авторами (самостійно або у складі різних груп) і охоплювали всіх представників орнітофауни півострова. Експедиційні виїзди та стаціонарні дослідження звичайно тривали 2–3 доби, інколи вони сягали 12 днів.

Збір даних проводився на піших та автомобільних маршрутах протягом року в усіх біотопах, але найбільше уваги ми приділяли водно-болотним угіддям, узбережжю півострова та деяким лісовим масивам природного походження (сагам). У найменшій мірі дослідженнями охоплені штучні насадження сосни та ділянки степів і луків. Піші обліки кількісного складу птахів за методиками в сухопутних біотопах зазвичай не проводили. На деяких найбільш цінних ділянках досліджуваної території (оз. Черепашине⁴, Покровська коса, оз. Лопушне, оз. Римбівське, ур. Бієнкові плавні) підрахунок навколводних та водоплавних птахів проводився на всій території угіддя або на окремих моніторингових ділянках. Пошук гнізд та їх підрахунок проводився лише для деяких видів. Під особливою увагою знаходились штучні острови-платформи, як місця гніздування птахів. Найбільш докладні та репрезентативні матеріали зібрано по гніздових та зимуючих видах. Через відсутність можливості проведення довготривалих стаціонарних досліджень найменше даних

отримано по чисельності та видовому складу мігруючих птахів.

З метою кільцювання на стаціонарі «Кордон Осетинський», Кінбурнській стрілці, в урочищі Ковалівська сага та поблизу Волижиного лісу М.Г. Пироговим (ЧБЗ), А.М. Полудою (Український центр кільцювання птахів), нами та співробітниками Українського науково-дослідного протичумного інституту імені І.І. Мечнікова (УНДПІ) й Харківського національного педуніверситету імені Г.С. Сковороди в період 1987–2021 рр. декілька разів проводився відлов птахів павутинними сітками та пасткою Гельголандського типу. У 2001–2002 рр. орнітологами та волонтерами міжнародної Біосферної експедиції в період осінньої міграції на «Кордоні Осетинському» проводилося кільцювання та спостереження за перелітом птахів (Tytar et al., 2002; Горлов, 2003⁵). У звіті цієї експедиції за 2001 р. (Tytar et al., 2002) наведено кілька сумнівних, на нашу думку, видів, які ми не включаємо у список птахів досліджуваної території, що оговорюється в нарисах.

Інвентаризаційний список птахів складено нами на основі власних спостережень, інформації з літературних джерел і електронних ресурсів, повідомлень колег, даних фотографів та бьордвотчерів, які охоплюють період 1987–2021 рр.⁶ Список включає статуси перебування видів та їх відносну чисельність; для гніздових птахів вказана регулярність їх розмноження. Також до списку внесені 4 види, які реєстрували лише в 1900–1986 рр. Для більшості видів надані основні літературні джерела з інформацією про них. При укладанні списку враховані статуси перебування птахів та їх чисельність на ділянці Волижин ліс та на островах Круглий і Довгий з прилеглою акваторією, що належать ЧБЗ (рис.). Це вплинуло на оцінки гніздової чисельності пухівки (*Somateria mollissima*), великого баклана (*Phalacrocorax carbo*) та жовтоногого мартина (*Larus cachinnans*), епіцентром гніздування яких тривалий час був або й залишається о. Круглий. Крім того, лише у Волижиному лісі виявлена на гніздуванні білошия мухоловка (*Ficedula albicollis*). На підставі отриманих нових даних, порівняно з раніше опублікованою інформацією (Редінов, Петрович, 2008 та ін.), змінено статуси перебування деяких видів.

Узагальнені дані представлені в таблиці. Для деяких гніздових видів або тих, що є рідкісними в певні періоди року чи відомі за поодинокими зустрічами, та для всіх сумнівних або деяких з тих, що спостерігалися лише до 1987 р., наведено короткі видові нариси. В цій статті ми не аналізуємо змін, що відбулись у фауні й населенні птахів досліджуваної території протягом 1900–2021 рр., оскільки це тема окремої роботи.⁷

³ До меж НПП «Білобережжя Святослава» також включено нижню частину (акваторію) оз. Солонець-Тузли в околицях с. Рибаківка, котра знаходиться за межами території, яку ми розглядаємо. Характер населення птахів цієї ділянки парку схожий з орнітофауною Кінбурнського півострова і не впливає на статуси перебування та оцінку чисельності видів у НПП в цілому. Також до меж НПП включено значну площу акваторії моря (яка нами не розглядається), де скупчуються окремі види водоплавних птахів (з рядів гусеподібних, гагар, трубконосих, норців), тому чисельність деяких із них для всієї території НПП буде вищою, ніж наші оцінки для розглянутої території.

⁴ У багатьох наших попередніх працях ми називали це озеро Черніне. На різних картах воно зветься по-різному: то Черепашине, то Черніне (Чірніне). Така подвійна назва водойми виникла через те, що існують два озера: Черепашине і Черніне, які знаходяться поруч і з'єднані протокою. Очевидно, що при створенні карт деякі укладачі, не вдаючись у подробиці розташування цих водойм та їх місцевих назв, позначали їх по-своєму, через що й виникла плутанина. На більшості сучасних карт та на електронних ресурсах (Google Earth, Google Maps, Wikimapia) озеро, на якому ми зазвичай проводили дослідження, має назву Черепашине. Щоб уникнути в подальшому плутанини, ми вважаємо доцільним для цієї водойми дотримуватися назви оз. Черепашине і наводимо його координати: 46.4594 N, 31.6814 E. Відповідно координати знаходження оз. Черніне наступні: 46.4696 N, 31.6651 E.

⁵ Ця ж робота (дослівно) була також опублікована у 2003 р. у збірнику «Розбудова екологічної мережі Українського Причорномор'я: стан та перспективи: Матеріали науково-практичної конференції. Миколаїв: Миколаївський держ. ун-т» (стор. 23-25).

⁶ Деяка додаткова інформація була отримана у 2022 р.

⁷ Грунтовний аналіз змін в орнітофауні всього Нижньодніпровського піщаного масиву, частиною якого є й Кінбурнський півострів, проведено Ю.О. Москаленком (2015). Нами (Редінов, Петрович, 2008) лише зроблена ревізія гніздової орнітофауни території РЛП «Кінбурнська коса».

При наданні видам статусів перебування ми уникаємо терміна «осілий». Пов'язано це з тим, що багато хто з дослідників під осілістю розуміють цілорічне перебування місцевих гніздових птахів (популяцій) на певній території. Такий погляд ми вважаємо помилковим.

1. Серед представників так званих «осілих» видів (садова горлиця (*Streptopelia decaocto*), деякі таксони ряду Piciformes, родин Corvidae, Paridae, родів *Panurus*, *Passer* та ін.) частина особин (інколи значна) здійснює міграції (в тому числі й далекі), в той час, як інша залишається в місці гніздування або народження.

2. У деяких видів місцеві гніздові популяції є перелітними, але через те, що в осінньо-зимово-весняний період їх місце проживання займають популяції, що прилітають з інших регіонів, у багатьох спостерігачів складається враження, що на даній території протягом всього року знаходяться місцеві птахи. До таких видів відносяться деякі представники рядів Anseriformes, Falconiformes, Strigiformes, Piciformes, родин Alaudidae, Corvidae, Paridae, Fringillidae, Emberizidae тощо.

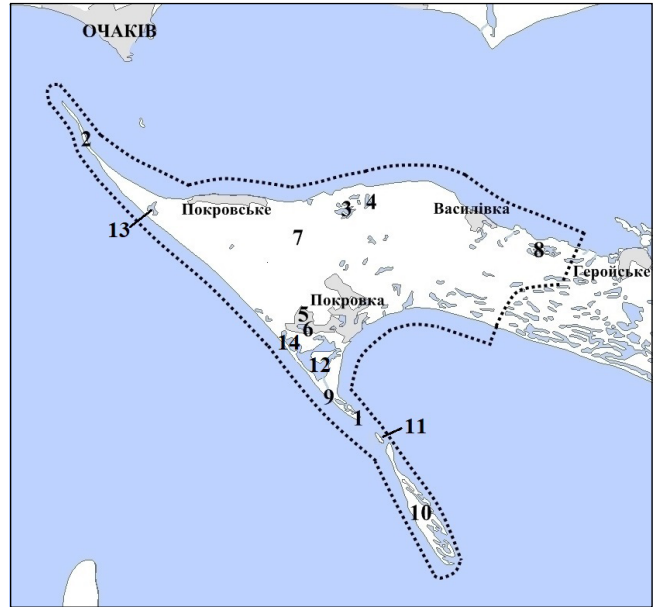
Повної осілості, як такої, мабуть, не існує, оскільки в будь-якій популяції навіть у видів, що зазвичай характеризуються найбільшою осілістю, завжди будуть з'являтися особини з підвищеною міграційною активністю, які будуть відлітати на більш значні відстані від місця проживання (народження), ніж це властиво більшості членів популяції. Довести осілість можна тільки за допомогою мічення. Для території України відомо дуже мало фактів, що підтверджують осілість частини особин деяких видів, або доводять міграцію птахів, що традиційно вважаються осілими (Воинственский, 1949; Дубініна та ін., 2016; Полуда, 2017 та ін.; наші дані).

На підставі результатів кільцювання, отриманих у європейських країнах (Вилкс, 1966; Vønløkke et al., 2006; Cepák et al., 2008; Saurola et al., 2013; Bairlein et al., 2014; Valkama et al., 2014 та ін.), ряд видів з певною часткою умовності можна віднести до числа осілих. З-поміж них на території України мешкають: тетерук (*Lyrurus tetrrix*), глухар (*Tetrao urogallus*), рябчик (*Tetrastes bonasia*), сіра куріпка (*Perdix perdix*), фазан (*Phasianus colchicus*), сіра (*Strix aluco*) й бородата (*S. nebulosa*) сови, повзик (*Sitta europaea*), болотяна гаїчка (*Parus palustris*), пухляк (*P. montanus*), чубата синиця (*P. cristatus*). У зв'язку зі сказаним, стверджувати про осілість (у тому тлумаченні, яке зазначено вище), не маючи фактичних доказів цього, не коректно.

Для характеристики статусу перебування виду нами використано наступні категорії.

Гніздовий вид. Вид, який гніздиться або ймовірно гніздиться на досліджуваній території. Для характеристики коду достовірності гніздування використано позначення з нашої попередньої праці (Рединов и др., 2017).

Зимуєчий вид. До них віднесені види, відмічені хоча б один раз протягом календарної зими. Однак сюди не включені ті, чия весняна міграція починається ще в лютому, але які не були зареєстровані взимку до початку весняної міграції (наприклад, чирок-тріскунець (*Anas querquedula*), який з'являється на весняній міграції в Північно-Західному Причорномор'ї у 2-й декаді лютого (Грищенко, 2014).

Картосхема району досліджень.

1 – Покровська коса, 2 – Кінбурнська стрілка, 3 – урочище Бієнкові плавні, 4 – Волижин ліс, 5 – урочище Ковалівська сага, 6 – оз. Лопушне, 7 – урочище Комендантське, 8 – стави біля с. Василівка, 9 – «Кордон Осетинський», 10 – о. Довгий, 11 – о. Круглий, 12 – оз. Черепашине, 13 – оз. Римбівське, 14 – оз. Черніне.

Sketch map of the study area.

Мігруючий вид. У цю групу включені пролітні і перелітні птахи, які вчиняють сезонні переміщення (в тому числі інвазійного характеру) між місцем гніздування (народження) і місцем зимівлі.

Кочовий влітку вид. До цієї групи віднесені види, у яких частина особин не гніздиться в поточному році і яка протягом гніздового періоду мешкає в межах гніздового ареалу і (або) поза ним (на шляхах міграцій, у місцях зимівлі, линяння), здійснюючи або не здійснюючи при цьому довільні переміщення.

На півдні України видами, які щороку кочують влітку, є: галагаз (*Tadorna tadorna*), червоношия (*Gavia stellata*) й чорношия (*G. arctica*) гагари, рожевий (*Pelecanus onocrotalus*) і кучерявий (*P. crispus*) пелікани, чорний (*Ciconia nigra*) і білий (*C. ciconia*) лелеки, зміїд (*Circaetus gallicus*), малий підорлик (*Aquila pomarina*), сірий журавель (*Grus grus*), чорнокрилий (*Larus fuscus*), жовтоногий (*L. cachinnans*), скельний (*L. michahellis*), каспійський (*L. ichthyæetus*), середземноморський (*L. melanocephalus*), звичайний (*L. ridibundus*), тонкодзьобий (*L. genei*) і малий (*L. minutus*) мартини, і, ймовірно, ще деякі представники рядів Anseriformes і Falconiformes. Як правило, літні кочівлі здійснюють статевонезрілі особини зазначених видів. Літні кочівлі дорослих птахів відмічені у галагаза, пеліканів, жовтоногого, скельного, каспійського, середземноморського, тонкодзьобого мартинів. Рідкісні спостереження дорослих особин інших видів явно відносяться до птахів, що мають проблеми фізіологічного характеру. Крім того, нерегулярно кочовим влітку видом є горіхівка (*Nucifraga caryocatactes*), незначна кількість особин якої залишається на півдні країни після інвазій виду.

Що стосується східного буревісника (*Puffinus yelkouan*), то за наявними даними (Костюченко, 1952; Костин, 1983; Бескаравайный, 2008; Raine et al., 2013; Белик, 2019 та ін.) в українській акваторії Чорного та Азовського морів його треба вважати мігруючим, кочовим і зимуючим видом.

Однак жоден з видів куликів або болотяних крячків не здійснює літніх кочівель (не «літує») не тільки на півдні країни, але й на всій території України. Думка про «літування» цих представників сивкоподібних птахів помилкова, вона сформувалася через незнання термінів і нерозуміння стратегії їх міграцій ще у XIX ст., була пронесена через низку публікацій XX ст. та, як парадигма, сприймається й у наш час. Деякі спостерігачі також не помічають перерви між закінченням весняної і початком осінньої міграції у названої групи птахів. Нам відомі лише 3 праці, в яких на прикладі Південної Росії і Казахстану показана наявність такої перерви і доведена відсутність «літування» у куликів, мігруючих через територію Східної Європи і Середньої Азії (Чельцов-Бебутов, 1951; Белик, 1996, 2000). Аналогічні дані по куліках та болотяних крячках для території Північно-Західного Причорномор'я маємо й ми.

Наукові назви птахів подано за Є.О. Кобліком та В.Ю. Архіповим (Коблик, Архипов, 2014). Українські назви наведено за працею В.М. Грищенка (Grishchenko, 2004) з уточненнями й доповненнями.

Результати та обговорення

У період 1950–1980-х рр. на Кінбурнській косі було відмічено 250 видів птахів (Ардамацкая, 2003). Нами у список орнітофауни Кінбурнського півострова (в межах Миколаївської області), складеного за матеріалами, отриманими протягом 1900–2021 рр., включено 284 види (табл.). З них перебування 280 видів (98,6%) підтверджено протягом 1987–2021 рр. Ще 8 видів, дані про реєстрацію яких сумнівні: білощока казарка (*Branta leucopsis*), полярна гагара (*Gavia immer*), степовий орел (*Aquila nipalensis*), середній поморник (*Stercorarius pomarinus*), сипуха (*Tyto alba*), пугач (*Bubo bubo*), іспанська кам'янка (*Oenanthe hispanica*), прудка очеретянка (*Acrocephalus paludicola*) – до списку не включені, хоча окремі з них реєструвалися на сусідніх територіях. Видові нариси про них починаються з ризику.

Припущення про гніздування в районі досліджень (Редінов, Петрович, 2008) малого баклана (*Phalacrocorax rugtaeus*), деркача (*Crex crex*), чорного серпокрильця (*Apus apus*) та сиворакші (*Coracias garrulus*) подальшими дослідженнями не підтверджені.

Перепілка (*Coturnix coturnix*). Заслужують на увагу зимові зустрічі виду. Нами 5.12.2006 р. між селами Покровське та Покровка обліковано 2 ос. На Покровській косі птаха спостерігали 8.12.2019 р. О.В. Бурковський, Є.М. та Т.А. ЧернOLEVI (особ. повід.).

– **Білощока казарка (*Branta leucopsis*).** Основний міграційний шлях білощоких казарок проходить значно північніше України. Птахів декілька разів спостерігали на території України (Лысенко, 1991; Казанник та ін.,

2015; <http://uabirds.org/> та ін.), у тому числі й в Азово-Чорноморському регіоні, де цей вид вважається рідкісним залітним (Andryushchenko et al., 2019). Тому повідомлення про зустрічі весною 1988 р. та осінню 1989 р. пролітних зграй, відповідно, з 16 та 36 особин на шпилі Кінбурнської стрілки (Пирогов, 1996) викликає сумніви з наступних міркувань. Автором не наведені точні дати реєстрації цього рідкісного виду та не вказані ознаки, за якими визначено птахів. За білощоких казарок могли бути сприйняті канадські казарки (*B. canadensis*), яких утримували в напіввільному стані в біосферному заповіднику «Асканія-Нова» (Зубко и др., 1997), і які могли залетіти на Кінбурнський півострів. У тому ж заповіднику в 1987–1996 рр. нараховувалось від 2 до 12 особин білощокої казарки (Зубко, 2001), яких утримували у вольєрах, через що вони не могли покинути межі заповідника. М.Г. Пироговим могла бути допущена й технічна помилка⁹: в роботі зовсім не згадується про білолобу гуску (*Anser albifrons*), яка раніше була й зараз залишається масовим мігрантом на Кінбурнському півострові (Ардамацкая, 1996; Петрович та ін., 2008). Можливо, автор мав на увазі саме цей вид, а не білощоку казарку. З цих причин білощока казарка не внесена до списку орнітофауни даної території.

Огар (*Tadorna ferruginea*). Вказівка на гніздування виду в 1990-х рр. (Костюшин, 1999) помилкова. На даній території у 1993–2021 рр. нами гніздування огара жодного разу не було зареєстровано. Також помилковою є інформація про спостереження 14.10.2010 р. між с. Василівка та с. Геройське 150 особин огара (Костюшин, 2018).¹⁰ Помилка виникла з технічних причин, ці дані стосуються галагаза (*T. tadorna*). Ця ж помилка є й в інших публікаціях (Петрович и др., 2010, стор.19; Kostyushyn et al., 2011).

Чирок-тріскунець (*Anas querquedula*). Гніздування підтверджене лише раз. Гніздо з 4 яйцями знайдено І.П. Гержилом (особ. повід.) 28.04.2000 р. на Покровській косі.

Широконоска (*A. clypeata*). Птахів у гніздовий період спостерігали неодноразово, але гніздування підтверджено лише двічі. На початку 2000-х рр. М.Ю. Шинкарук (особ. повід.) спостерігав виводок широконоски на ставку колишнього рибгоспу біля с. Василівка. На штучному острові на оз. Лопушне у 2018 р. невдало гніздилася пара: 27.05 нами оглянуте покинуте гніздо з 5 яйцями (Редінов, Петрович, 2018).

Білоока чернь (*Aythya nyroca*). На підставі спостереження льотного виводка 8.07.2006 р. у Бієнкових плавнях вид був віднесений до гніздової фауни півострова (Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2008, 2013а). Але оскільки не виключена можливість того, що цей виводок перемістився сюди з іншого місця (не з території коси), то фактично гніздування виду не доведено. Хоча ми й припускаємо нерегулярне гніздування білоокої черні на даній території, проте потрібні істотні докази, які б його підтверджували.

⁹ У роботі є низка сумнівних даних та помилок, наприклад, в абзаці про гусеподібних іде мова про турпана (*Melanitta fusca*), а в таблиці наводиться латинська назва синьги (*Melanitta nigra*).

¹⁰ Разом з В.А. Костюшиним в обліку брали участь З.О. Петрович та К.О. Редінов.

Синьга (*Melanitta nigra*). На Дніпровсько-Бузькому лимані на 1 км західніше с. Покровське 28.08.2017 р. нами сфотографована самка. Біля шпилю Кінбурнської стрілки 3.09.2017 р. самця спостерігали Є.М. та Т.А. Чернолеви.¹¹ В цьому ж місці вони разом з О.М. Чернолевім 2.09.2018 р. відмітили 2 самців.¹² Це найбільш ранні реєстрації виду в Північно-Західному Причорномор'ї (Петрович, Редінов, 2009).

Червоношия гагара (*Gavia stellata*). Фактичне підтвердження перебування виду в межах території досліджень отримано лише нещодавно. У морі біля с. Покровка 14.08.2012 р. обліковано 3 поодинокі особини (Кодруль, 2016), а 25.08.2020 р. тут О.П. Чернінком¹³ сфотографовано 1 птаха у вбранні другого календарного року. Нами в цьому ж місці 24.11.2020 р. помічено 2, а 29.08.2021 р. – 4 поодинокі особини (останні мали вбрання другого календарного року). На Покровській косі 29.08.2016 р. птаха у вбранні другого календарного року сфотографував В.Ю. Кайстро¹⁴. На березі моря біля оз. Римбівське 19.08.2021 р. ми бачили птаха у вбранні другого календарного року.

– **Полярна гагара (*G. immer*).** Дуже рідкісний залітний вид фауни західної частини України (Фесенко, Бокотей, 2007). Повідомлення про спостереження виду у вересні 2001 р. на одному з озер (Tutar et al., 2002) викликає сумнів, оскільки у звіті не наведені ознаки, за якими було ідентифіковано вид і не вказана точна дата спостереження, а про чисельність сказано: «небагато». Матеріалів, які б фактично підтверджували спостереження цього виду в Північному Причорномор'ї, нема. Вид не був включений в орнітофауну Нижньодніпровського піщаного масиву (Москаленко, 2015). Тому нами полярна гагара не внесена до списку птахів Кінбурнського півострова.

Кучерявий пелікан (*Pelecanus crispus*). На шпилі Покровської коси В.Ю. Кайстро та С.О. Рижков 8.09.2015 р. спостерігали 1¹⁵, а 9.09.2015 р. – 6 ос.¹⁶ Статевонезрілого птаха біля с. Покровка 4.06.2021 р. сфотографував В.С. Пилипишин.¹⁷ Над оз. Черепашине 3 статевонезрілих птахів відмітили 18.08.2021 р. Ю.М. Кодруль (ос. пов.) та В.О. Гедзюк.¹⁸ Нами 22.09.2015 р. помічені 2 птахи біля о. Довгий, а наступного дня 2 пеліканів (імовірно тих ж птахів) спостерігали на оз. Черепашине. На шпилі Покровської коси птах відмічений 21.08.2016 р. На оз. Черепашине молоду особину спостерігали 10.09.2020 р. Двох молодих птахів помічено 15.09.2021 р., вони ширяли над оз. Черепашине. Наступного дня спостерігали 6 молодих особин, які полювали на проміїні між шпилем Покровської коси та о. Довгий.

Малий баклан (*Phalacrocorax pygmaeus*). Варте уваги єдине спостереження виду взимку: біля с. Покровське 3.02.2007 р. вздовж берега лиману у східному напрямку пролетів 1 птах.

Єгипетська чапля (*Bubulcus ibis*). Відома єдина зустріч. Дорослого птаха, що пролітав над оз. Лопушне в с. Покровка, сфотографували 12.06.2019 р. В.В. і Т.Р. Нікуленки.¹⁹

Фламінго (*Phoenicopterus roseus*). Повідомлення про спостереження на о. Довгому в серпні 2005 р. зграї фламінго чисельністю понад 100 особин (Петрович, Настаченко, 2017) сумнівне, оскільки інформація надійшла не від фахівців. Тому воно не використовується нами при вказівці чисельної оцінки виду.

Чорноший норець (*Podiceps nigricollis*). На озері біля Волижиного лісу 8.07.2006 р. відмічено виводок: дорослого птаха з 4 пташенятами розміром майже з дорослу особину. Інших фактів, що вказують на гніздування виду, немає.

Червоноший норець (*P. auritus*). Відомо 2 зустрічі. Нами птах у зимовому оперенні сфотографований 17.09.2021 р. в акваторії Дніпровсько-Бузького лиману біля західної околиці с. Покровське. Іншого норця спостерігав 28.10.2021 р. в західній частині Ягорлицької затоки Ю.М. Кодруль.²⁰

Степовий боривітер (*Falco naumanni*). Д.А. Подушкін (1913) 7.10.1904 р. (за нов. ст.) випадково здобув у Волижиному лісі молоду самку зі зграї кібчиків (*F. vespertinus*). Сучасні вказівки про спостереження птахів на Кінбурнському півострові (Tutar et al., 2002; Вобленко і др., 2019) сумнівні, оскільки не вказані точні дати, чисельність, статево-вікова належність птахів і не наведені ознаки, за якими їх було визначено. Ми вважаємо, що спостерігачі припуститися помилки при визначенні виду, у зв'язку з чим не використовуємо ці дані.

Чорний гриф (*Aegypius monachus*). Цей вид був внесений нами до складу орнітофауни досліджуваної території на основі повідомлення мисливця (Петрович, Редінов, 2008в). Але пізніше було вирішено, що підстав для включення чорного грифа до списку все ж не достатньо (Редінов, Петрович, 2013а). Його все-таки внесено до списку на підставі даних супутникового простежування. Птах пролітав транзитом над територією Кінбурнського півострова 21.04 та 5.05.2020 р.²¹

Степовий канюк (*Buteo rufinus*). Цікавими є 2 реєстрації, можливо однієї й тієї ж особини, в зимовий період. В околицях с. Покровка біля узбережжя Ягорлицької затоки 15.01.2018 р. бачили птаха, який сидів на маслинці вузьколистій. На Кінбурнській стрілці 27.01.2018 р. О.В. Бурковський та Ю.М. Кодруль спостерігали особину, яка летіла на північний захід у бік о. Березань.²²

– **Степовий орел (*Aquila nipalensis*).** Достовірних даних про перебування виду в межах досліджуваної території немає, тому ми цей вид не включено до списку. Інформацію про спостереження 13 особин у 1987–1990 рр. під час міграцій (Пирогов, 1996) ми вважаємо помилковою (Редінов, Петрович, 2013а). Скоріш за все М.Г. Пирогов за степових орлів сприймав підорликів (*Aquila* sp.).

¹¹ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=053900139>

¹² <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=053900492>

¹³ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=066000013>

¹⁴ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=046000539>

¹⁵ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=047900023>

¹⁶ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=046000161>

¹⁷ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=054600867>

¹⁸ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=072900024>

¹⁹ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=072900024>

²⁰ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=047502071>

²¹ <https://4vultures.org/>

²² <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=058300011>

Склад орнітофауни Кінбурнського півострова та прилеглих акваторій і островів у межах Миколаївської області (1900–2021 рр.)

Composition of the ornithofauna of the Kinburn Peninsula, adjacent water areas and islands within Mykolaiv region (1900–2021)

Вид	Код	Гн		Міг	Коч	Зим	Зал	Основні джерела
		Чис	Рег	Чис	Чис	Чис	Чис	
	1987–2021 рр.							
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Perdix perdix</i>	Z	I–II	P			2		Пирогов, 1995; Редінов, Петрович, 2008
<i>Coturnix coturnix</i>	L	0–I	B	2–3		0–1		Пирогов, 1995; Редінов, Петрович, 2008
<i>Phasianus colchicus</i>	Z	II–III	P			2–3		Пирогов, 1995; Редінов, Петрович, 2008
<i>Cygnus olor</i>	Z	I	P	4	2–3	3–4		Ардамацкая, 2003; Редінов, Петрович, 2008
<i>C. cygnus</i>				3		2–3		
<i>C. bewickii</i>				2		0–2		Редінов, Петрович, 2013а; Москаленко, Плющ, 2018
<i>Anser albifrons</i>				5		0–3		Петрович та ін., 2008
<i>A. anser</i>	Z	I	P	0–3		0–3		Петрович та ін., 2008; Редінов, Петрович, 2008
<i>Rufibrenta ruficollis</i>				0–3				Петрович та ін., 2008; Редінов, Петрович, 2013а
<i>Tadorna ferruginea</i>				1–2		0–1		Руденко и др., 1996; Редінов, Петрович, 2013а
<i>T. tadorna</i>	Z	II	P	3	2–3	2–3		Directory..., 2003; Редінов, Петрович, 2008
<i>Anas penelope</i>				4–5		3–4		
<i>A. strepera</i>	Z	I–II	P	2		1		Редінов, Петрович, 2008, 2016; Москаленко, 2018; Москаленко, Плющ, 2018
<i>A. crecca</i>				4		3–4		
<i>A. platyrhynchos</i>	Z	II–III	P	5		3–4		Directory..., 2003; Редінов, Петрович, 2008, 2018
<i>A. acuta</i>				3–4		2–3		
<i>A. querquedula</i>	Z	0–I	B	3–4				Редінов, Петрович, 2008
<i>A. clypeata</i>	Z	0–I	B	3–4		2–3		Редінов, Петрович, 2018
<i>Netta rufina</i>	Z	0–I	B	2–3		0–1		Редінов, Петрович, 2008
<i>Aythya ferina</i>	Z	I–III	P	5		4–5		Редінов, Петрович, 2008, 2018
<i>A. nyroca</i>	L	0–I	B	1–2		0–1		Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2008, 2013а
<i>A. fuligula</i>				5		4–5		
<i>A. marila</i>				2–3		2–3		
<i>Somateria mollissima</i>	Z	I–VII	P	?		1–3		Петрович, 1999, 2000; Яремченко, Рыбачук, 1999; Редінов, Петрович, 2013а, 2013б, 2016
<i>Melanitta nigra</i>				2–3		2–3		Петрович, Редінов, 2009
<i>M. fusca</i>				2–3		2–3		Петрович, Редінов, 2009
<i>Clangula hyemalis</i>				2–3		2–3		Петрович, Редінов, 2009
<i>Bucephala clangula</i>	Z	0–I	B	4		4–5		Directory..., 2003; Редінов, Петрович, 2008, 2013а, 2016; Москаленко, 2018
<i>Mergus albellus</i>				2–3		1–2		
<i>M. serrator</i>	Z	0–I	H	4		3–4		Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2008, 2013а, 2016
<i>M. merganser</i>				1–2		1–2		
<i>Gavia stellata</i>				0–1		?		Кодруль, 2016
<i>G. arctica</i>				3–4	1–2	1–2		
<i>Puffinus yelkouan</i>				2–4	2–4			Тутар et al., 2002; Кодруль, 2016
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	Z	0–II	B	2–4	3–4			Деркач та ін., 2003; Directory..., 2003; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а, 2016
<i>P. crispus</i>				0–1	0–1			Редінов, Петрович, 2013а
<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>				0–2	0–2	0–1		Деркач та ін., 2003; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов та ін., 2013; Редінов, Петрович, 2013а

Продовження таблиці

Continuation of the Table

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Ph. carbo</i>	Z	0–VII	H	4	4	1		Петрович, Редінов, 2008а; Петрович, Редінов, 2016б
<i>Botaurus stellaris</i>	A	II	P	3		1		Редінов, Петрович, 2008
<i>Ixobrychus minutus</i>	A	III	P	3–4				Directory..., 2003; Редінов, Петрович, 2008
<i>Nycticorax nycticorax</i>	Z	0–III	H	3				Деркач та ін., 2003; Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2013
<i>Ardeola ralloides</i>	Z	0–II	H	2				Деркач та ін., 2003; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2016
<i>Bubulcus ibis</i>							1	В.В. і Т.Р. Нікуленки (особ. повід.)
<i>Casmerodius albus</i>	Z	0–III	H	3–4		0–1		Деркач та ін., 2003; Редінов та ін., 2013
<i>Egretta garzetta</i>	Z	0–III	H	3–4				Деркач та ін., 2003; Редінов та ін., 2013
<i>Ardea cinerea</i>	Z	III–IV	P	3–4		0–1		Деркач та ін., 2003; Редінов та ін., 2013
<i>A. purpurea</i>	Z	0–III	H	3				Деркач та ін., 2003; Редінов та ін., 2013
<i>Ciconia nigra</i>				1–2	0–1			Редінов, Петрович, 2017
<i>C. ciconia</i>				3	0–1			Редінов, Грищенко, 2010
<i>Plegadis falcinellus</i>				0–2				Деркач та ін., 2003; Петрович, Редінов, 2008в; Москаленко, Плющ, 2018
<i>Platalea leucorodia</i>				0–2				Деркач та ін., 2003; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а; Редінов та ін., 2013
<i>Phoenicopus roseus</i>							1	Тарасова, 2006; Петрович, Настаченко, 2017
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	L	0–I	B	2–3				Редінов, Петрович, 2008
<i>Podiceps grisegena</i>	L	0–I	B	3		0–1		Редінов, Петрович, 2008
<i>P. cristatus</i>	Z	II–III	P	5		3–4		Редінов, Петрович, 2008
<i>P. nigricollis</i>	Z	0–I	B	4		2–4		Редінов, Петрович, 2008
<i>P. auritus</i>				0–1				
<i>Falco naumanni**</i>				+				Подушкин, 1913
<i>F. tinnunculus</i>	Z	I–II	P	2–3		0–1		Олейник и др., 2008; Петрович, Редінов 2008б; Редінов, Петрович, 2016б
<i>F. vespertinus</i>	Z	0–I	H, зн	2–3				Олейник и др., 2008; Петрович, Редінов 2008б; Редінов, Петрович, 2016б
<i>F. columbarius</i>				2		1		
<i>F. subbuteo</i>	A	0–I	P	3				Олейник и др., 2008; Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2016б
<i>F. cherrug</i>				1		0–1		Петрович, Редінов 2008в; Редінов, Петрович, 2013а
<i>F. peregrinus</i>				1		0–1		Олейник и др., 2008; Редінов, Петрович, 2013а
<i>Pandion haliaetus</i>				2				Олейник и др., 2008; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а
<i>Pernis apivorus</i>				3–4				Олейник и др., 2008
<i>Milvus migrans</i>				1–2				Олейник и др., 2008; Редінов, 2011
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Z	I	P	2–3	1	2–3		Петрович, Маркауцан, 2000; Петрович, Редінов, 2007; Редінов, Петрович, 2016б; Москаленко, Плющ, 2018
<i>Gyps fulvus</i>							1	Петрович, Редінов, 2008в
<i>Aegypius monachus</i>							1	https://www.4vultures.org/
<i>Circaetus gallicus</i>				1–2				Олейник и др., 2008; Петрович, Редінов, 2008в; Кодруль, 2016
<i>C. aeruginosus</i>	Z	II	P	3–4		0–1		Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2016б, 2016в
<i>C. cyaneus</i>				2–3		1		Редінов, Петрович, 2016в
<i>C. pygargus</i>				2–3				Редінов, Петрович, 2016в
<i>C. macrourus</i>				1–2				Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2016в

Продовження таблиці

Continuation of the Table

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Accipiter nisus</i>				3-4		1		Олейник и др., 2008
<i>A. gentilis</i>	Z	I	P, зв	2-3		1		Редінов та ін., 2008; Редінов, Петрович, 2016б
<i>Buteo buteo</i>	A	0-I	H, зв	4		1		Олейник и др., 2008; Редінов, 2009а; Редінов, Петрович, 2016б
<i>B. rufinus</i>				2		0-1		Редінов, 2010; Москаленко, Плющ, 2018
<i>B. lagopus</i>				3		1		
<i>Aquila pomarina</i>				2-3	0-1	1		Олейник и др., 2008; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а
<i>A. clanga</i>				1				Петрович, Редінов 2008в; Редінов, Петрович, 2013а
<i>A. heliaca</i>				0-1				С.П. Прокопенко (особ. повід.)
<i>A. chrysaetos</i>				0-1		0-1		Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а
<i>Hieraaetus pennatus</i>				1-2				Олейник и др., 2008; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а
<i>Anthropoides virgo</i>				0-1				Пилога, Гержик, 2008
<i>Grus grus</i>				3				Петрович, Редінов, 2008в
<i>Rallus aquaticus</i>	A	II-III	P	2-3		1-2		Редінов, Петрович, 2008
<i>Crex crex</i>				1-2				Редінов, Петрович, 2008
<i>Porzana parva</i>				2-3				
<i>P. porzana</i>				2-3				
<i>Gallinula chloropus</i>	Z	III-IV	P	2-3				Редінов, Петрович, 2008
<i>Fulica atra</i>	Z	IV	P	5	2-3	3-4		Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2014
<i>Otis tarda**</i>				+				Редінов, Петрович, 2013а
<i>Tetrax tetrax</i>				0-1				Петрович, Редінов, 2008в
<i>Burhinus oediconemus</i>	A	I	P	1				Петрович, Редінов 2008в; Редінов, Петрович, 2008, 2013а
<i>Haematopus ostralegus</i>	Z	I	P	3-4		0-2		Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2008, 2013а, 2016; Редінов, Петрович, 2016а
<i>Himantopus himantopus</i>	Z	II-IV	P	2-3				Directory..., 2003; Редінов, Петрович, 2008, 2013а, 2016, 2018
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Z	II-III	P	2-3				Directory..., 2003; Редінов, Петрович, 2008, 2013а, 2018
<i>Vanellus vanellus</i>	Z	I	H	3-4		0-1		Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2016а
<i>Vanellus leucurus</i>							1	Черничко, 2003
<i>Pluvialis squatarola</i>				3-4		1-3		Редінов, Петрович, 2016а
<i>P. apricaria</i>				1-2		0-1		Редінов, Петрович, 2016а
<i>Charadrius hiaticula</i>				3		0-1		Редінов, Петрович, 2016а
<i>Ch. dubius</i>	Z	I-II	P	2-3				Редінов, Петрович, 2008
<i>Ch. alexandrinus</i>	Z	II-III	P	2-3		0-1		Редінов, Петрович, 2008, 2013а, 2016; Редінов, Петрович, 2016а
<i>Scolopax rusticola</i>				3		0-3		Редінов, Петрович, 2016а
<i>Lymnocyptes minimus</i>				2				
<i>Gallinago gallinago</i>				3-4		0-2		Редінов, Петрович, 2016а
<i>G. media</i>				0-2		?		Редінов, Петрович, 2013а; Редінов, Петрович, 2016а
<i>Limosa limosa</i>				3-4				
<i>L. lapponica</i>				1-2				Редінов та ін., 2010
<i>Numenius phaeopus</i>				3				Directory..., 2003; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а, 2016
<i>N. tenuirostris**</i>				+				Подушкин, 1913

Продовження таблиці

Continuation of the Table

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>N. arquata</i>				3-4		2-3		Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а, 2016; Редінов, Петрович, 2016а
<i>Tringa erythropus</i>				3				
<i>T. totanus</i>	Z	II	P	3-4		0-1		Редінов, Петрович, 2008, 2018; Редінов, Петрович, 2016а
<i>T. stagnatilis</i>				3				Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а
<i>T. nebularia</i>				3				
<i>T. ochropus</i>				2-3				
<i>T. glareola</i>				4				
<i>Actitis hypoleucos</i>				3				
<i>Xenus cinereus</i>				0-1				Tytar et al., 2002
<i>Phalaropus lobatus</i>				3				
<i>Arenaria interpres</i>				3-4		0-1		Редінов, Петрович, 2016а
<i>Calidris minuta</i>				3-4		0-1		Редінов, Петрович, 2016а
<i>C. temminckii</i>				2-3				
<i>C. ferruginea</i>				3-4				
<i>C. alpina</i>				4		3-4		Редінов, Петрович, 2016а
<i>C. maritima</i>							1	Петрович, Редінов, 2016а
<i>C. canutus</i>				2-3		0-3		Редінов та ін., 2010; Редінов, Петрович, 2016а
<i>C. alba</i>				3-4		1-3		Редінов, Петрович, 2016а
<i>Philomachus pugnax</i>				3-4				
<i>Limicola falcinellus</i>				3				
<i>Glareola pratincola</i>				0-1				Редінов, Петрович, 2013а
<i>Stercorarius parasiticus</i>				2				
<i>Larus camus</i>				4		2-3		
<i>L. fuscus</i>				3-4				
<i>L. cachinnans</i>	Z	I-IV	P	4-5	3	3-4		Редінов, Петрович, 2008
<i>L. michahellis</i>				0-1	0-1			
<i>L. argentatus</i>				?		0-1		
<i>L. ichthyaetus</i>	Z	0-I	B	2-3	1-2	0-1		Directory..., 2003; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а, 2016
<i>L. melanocephalus</i>	Z	0-VI	B	4-5	2-3			Петрович, 2000; Directory..., 2003; Редінов, Петрович, 2008, 2018
<i>L. ridibundus</i>				5	3-4	2-3		
<i>L. genei</i>	Z	0-VI	B	4	2-3	0-2		Directory..., 2003; Редінов, Петрович, 2008, 2018
<i>L. minutus</i>				3-4	3-4	0-4		
<i>Gelochelidon nilotica</i>	Z	0-I	B	2-3				Редінов, Петрович, 2008
<i>Hydroprogne caspia</i>				2-3				Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2016
<i>Thalasseus sandvicensis</i>	Z	0-VI	H	5		0-1		Петрович, 2000; Directory..., 2003; Редінов, Петрович, 2008
<i>Sterna hirundo</i>	Z	III-VI	P	5				Петрович, 2000; Directory..., 2003; Редінов, Петрович, 2008, 2018
<i>S. albifrons</i>	Z	I-IV	P	3				Редінов, Петрович, 2008
<i>Chlidonias hybrida</i>				3-4				
<i>Ch. leucopterus</i>				3-4				
<i>Ch. niger</i>				3-4				
<i>Columba oenans</i>				2-3				
<i>C. palumbus</i>	Z	III	P	4				Редінов, Петрович, 2008
<i>Streptopelia turtur</i>	Z	IV-V	P	3-4				Редінов, Петрович, 2008
<i>S. decaocto</i>	Z	III	P	1		2-3		Редінов, Петрович, 2008

Продовження таблиці

Continuation of the Table

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Cuculus canorus</i>	Z	II	P	3				Редінов, Петрович, 2008
<i>Otus scops</i>	A	I	P	1–2				Редінов, Петрович, 2008, 2013а
<i>Nyctea scandiaca</i> **							+	Клименко, 1950
<i>Strix aluco</i>	L	0–I	B				0–1	
<i>Athene noctua</i>	A	0–I	H	?			0–1	М.Ю. Шинкарук (особ. повід.)
<i>Asio otus</i>	Z	I	P	1–3			2	Редінов, Петрович, 2008
<i>A. flammeus</i>	L	0–I	B	0–2			0–1	Редінов, Петрович, 2008, 2013а
<i>Caprimulgus europaeus</i>	Z	V	P	3				Редінов, Петрович, 2008
<i>Apus melba</i>				0–1				Ардамацкая, Руденко, 1996; Пирогов, 1996
<i>A. apus</i>				4				
<i>Coracias garrulus</i>				1				Редінов, Петрович, 2013а
<i>Alcedo atthis</i>				3				
<i>Merops apiaster</i>	Z	II–III	P	4–5				Редінов, Петрович, 2008
<i>Upupa epops</i>	Z	III	P	3–4				Редінов, Петрович, 2008
<i>Jynx torquilla</i>	Z	I–II	P	3–4				Редінов, Петрович, 2008
<i>Dendrocopos minor</i>	Z	I	P, зв	0–1			1	Редінов, Петрович, 2008
<i>D. syriacus</i>	Z	II	P	?			2	Редінов, Петрович, 2008
<i>D. major</i>	Z	II	P	3			2–3	
<i>Picus canus</i>	Z	I	P, зв	0–1			0–1	Редінов та ін., 2010
<i>Melanocorypha calandra</i>	A	IV	P	3–4				Редінов, Петрович, 2008
<i>Calandrella brachydactyla</i>				3				
<i>Eremophila alpestris</i>				0–1			0–1	
<i>Galerida cristata</i>	Z	III	P	3			2	Редінов, Петрович, 2008
<i>Alauda arvensis</i>	Z	IV	P	4–5			0–1	Редінов, Петрович, 2008
<i>Lullula arborea</i>	Z	IV–V	P	4			0–2	Редінов, Петрович, 2008
<i>Riparia riparia</i>				5				Редінов, 2019
<i>Hirundo rustica</i>	Z	IV	P	5				Редінов, 2019
<i>Cecropis daurica</i>				0–1				Редінов, 2019
<i>Delichon urbicum</i>	Z	III	P	4				Редінов, Петрович, 2008; Редінов, 2019
<i>Anthus campestris</i>	Z	III–IV	P	3				Редінов, Петрович, 2008
<i>A. pratensis</i>				4			1–2	
<i>A. trivialis</i>	A	0–I	H, зв	4				
<i>A. cervinus</i>				4				
<i>Motacilla flava</i>				4–5				
<i>M. feldegg</i>				4				
<i>M. werae</i>				0–1				
<i>M. cinerea</i>				0–1				Редінов та ін., 2010
<i>M. alba</i>	Z	III	P	4–5			0–1	Редінов, Петрович, 2008
<i>Bombycilla garrulus</i>				0–2			0–2	
<i>Troglodytes troglodytes</i>				4			3	
<i>Prunella modularis</i>				4			2–3	
<i>Turdus pilaris</i>				3–4			0–3	
<i>T. torquatus</i>				0–1				Пирогов, 1994
<i>T. merula</i>	Z	III	P	5			1–2	Редінов, Петрович, 2008
<i>T. iliacus</i>				3			?	
<i>T. philomelos</i>	Z	III	P	5			0–1	Редінов, Петрович, 2008
<i>T. viscivorus</i>				3			0–1	
<i>Monticola saxatilis</i>							1	Ардамацкая, Руденко, 1996; Пирогов, 1996; Петрович, Редінов, 2008в
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>				3–4				
<i>Ph. ochruros</i>	Z	0–I	P, зв	3–4			0–1	Олейник, 2005; Редінов та ін., 2010

Продовження таблиці

Continuation of the Table

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Erithacus rubecula</i>	?			5		2-3		
<i>Luscinia luscinia</i>	Z	II	P	4				Редінов, Петрович, 2008
<i>L. megarhynchos</i>	Z	II	P	3				
<i>L. svecica</i>				2				
<i>Saxicola rubetra</i>				3-4				
<i>S. rubicola</i>	L	0-I	B	3-4		0-1		
<i>Oenanthe oenanthe</i>	Z	III	P	3-4				Редінов, Петрович, 2008
<i>Oe. pleschanka</i>				1				
<i>Oe. isabellina</i>				0-1				
<i>Muscicapa striata</i>	Z	V	P	4				Редінов, Петрович, 2008
<i>Ficedula hypoleuca</i>				4				
<i>F. albicollis</i>	A	I	H	4				
<i>F. parva</i>				4-5				
<i>Locustella luscinioides</i>	Z	IV	P	4				Редінов, Петрович, 2008
<i>L. fluviatilis</i>				0-1				Тутар et al., 2002; Горлов, 2003
<i>Acrocephalus agricola</i>	Z	IV-V	P	4				Редінов, Петрович, 2008
<i>A. schoenobaenus</i>				4-5				
<i>A. palustris</i>				1-2				
<i>A. scirpaceus</i>	Z	IV-V	P	4-5				Редінов, Петрович, 2008
<i>A. arundinaceus</i>	Z	IV	P	4				Редінов, Петрович, 2008
<i>Iduna pallida</i>				0-1				Горлов, 2003
<i>Hippolais icterina</i>	Z	I-II	P	3				
<i>Phylloscopus trochilus</i>				5				Тутар et al., 2002; Горлов, 2003
<i>Ph. collybita</i>	A	I-II	P, зв	5				Тутар et al., 2002; Горлов, 2003
<i>Ph. sibilatrix</i>				3-4				Тутар et al., 2002; Горлов, 2003
<i>Sylvia atricapilla</i>	Z	III	P	4-5				Редінов, Петрович, 2008
<i>S. borin</i>	?			4				
<i>S. nisoria</i>	A	III	P	3-4				
<i>S. crassirostris</i>							1	Полуда, Петрович, 2007
<i>S. communis</i>	Z	IV-V	P	4				Редінов, Петрович, 2008
<i>S. curruca</i>				4				
<i>S. cantillans</i>							1	Редінов та ін., 2010
<i>Regulus regulus</i>				4		3-4		
<i>R. ignicapilla</i>				0-2		0-1		Редінов та ін., 2010
<i>Panurus biarmicus</i>	Z	IV	P	3		3		Редінов, Петрович, 2008
<i>Aegithalos caudatus</i>	?			0-3		0-2		Редінов та ін., 2010
<i>Remiz pendulinus</i>	Z	II	P	3		0-2		Редінов, Петрович, 2008
<i>Parus ater</i>				0-3		0-3		Редінов та ін., 2010
<i>P. caeruleus</i>	Z	II	P	4-5		3-4		Редінов, Петрович, 2008
<i>P. major</i>	Z	IV	P	4		3		Редінов, Петрович, 2008
<i>Certhia familiaris</i>	?			2-3		1-2		
<i>Lanius collurio</i>	Z	IV	P	4-5				Редінов, Петрович, 2008
<i>L. minor</i>	Z	IV	P	3				Редінов, Петрович, 2008
<i>L. excubitor</i>				2		1		Редінов, 2009б
<i>L. senator</i>				0-1				Редінов та ін., 2010
<i>Oriolus oriolus</i>	Z	III-IV	P	4				Редінов, Петрович, 2008
<i>Garrulus glandarius</i>	Z	I-II	P	2-3		2		Редінов, Петрович, 2010
<i>Pica pica</i>	Z	II-III	P	?		2		Редінов, Петрович, 2010
<i>Nucifraga caryocatactes</i>				0-3	0-1	0-3		Редінов, Петрович, 2010; Редінов та ін., 2010
<i>Corvus monedula</i>				3-4				Редінов, Петрович, 2010
<i>C. frugilegus</i>	Z	0-VI	H, зн	5				Редінов, Петрович, 2010
<i>C. cornix</i>	Z	II	P	3		2		Редінов, Петрович, 2010
<i>C. corax</i>	Z	I	P	?		1-2		Редінов, Петрович, 2010

Закінчення таблиці

End of the Table

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Pastor roseus</i>				0–2				Пирогов, 1994
<i>Sturnus vulgaris</i>	Z	III	P	4–5		1–3		Редінов, Петрович, 2008
<i>Passer domesticus</i>	Z	III–IV	P	1–2		3		Редінов, Петрович, 2008
<i>P. montanus</i>	Z	III	P	3		3		Редінов, Петрович, 2008
<i>Fringilla coelebs</i>	Z	VII	P	5		3–4		Редінов, Петрович, 2008; Редінов, 2013
<i>F. montifringilla</i>				2–3		0–2		
<i>Serinus serinus</i>				0–2				Редінов та ін., 2010
<i>Chloris chloris</i>	Z	V	P	4–5		3		Редінов, Петрович, 2008; Редінов, 2013
<i>Spinus spinus</i>				3–4		3–4		
<i>Carduelis carduelis</i>	Z	VI	P	4–5		3		Редінов, Петрович, 2008; Редінов, 2013
<i>Acanthis cannabina</i>	Z	IV	P	3–4		3–4		Редінов, Петрович, 2008; Редінов, 2013
<i>A. flammea</i>				0–1		0–2		
<i>Carpodacus erythrinus</i>				0–1				
<i>Loxia curvirostra</i>				0–1		0–2		
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>				0–2		0–1		
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Z	III	P	3–4		2–3		Редінов, Петрович, 2008; Редінов, 2013
<i>Miliaria calandra</i>	Z	V	P	3–4		2		Редінов, Петрович, 2008
<i>Emberiza citrinella</i>	Z	III	P	4		1–2		
<i>E. hortulana</i>	A	III	P	3				Редінов, Петрович, 2008
<i>Granativora melanocephala</i>				0–1				
<i>Schoeniclus schoeniclus</i>	A	III–IV	P	4		3–4		Редінов, Петрович, 2008
<i>Ocyris rusticus</i>							1	Бурковский, Кодруль, 2019
<i>Plectrophenax nivalis</i>				0–1		0–2		Редінов та ін., 2010

Умовні позначення: *Характер перебування видів:* **Гн** – гніздовий, **Міг** – перелітний та/або пролітний, **Коч** – кочовий влітку, **Зим** – зимуючий, **Зал** – залітний. **Код** – гніздовий статус: **Z** – гніздування доведено, **A** – гніздиться, **L** – гніздування вірогідне, **?** – статус не визначено. **Рег** – регулярність гніздування: **P** – гніздиться регулярно, **H** – гніздиться нерегулярно, **B** – випадково гніздовий, **зн** – зник на гніздуванні, **зв** – виявлений або з'явився на гніздуванні, **?** – характер перебування не встановлено. **Чис** – чисельність. *Чисельність на гніздуванні:* **0** – вид не гніздиться, **I** – 1–10, **II** – 11–50, **III** – 51–100, **IV** – 101–500, **V** – 501–1000, **VI** – 1001–1500, **VII** – 1501–2000 пар. *Чисельність в інші сезони:* **0** – вид не зареєстровано, **1** – одиниці, **2** – десятки, **3** – сотні, **4** – 1000–10000, **5** – понад 10000 особин.

Примітки: ****** – види котрі спостерігали лише в 1900–1986 рр. Для них зазначено тільки характер перебування, без надання оцінки чисельності (позначка «+»).

Могильник (*A. heliaca*). У список орнітофауни Кінбурнського півострова занесений на підставі особистого повідомлення С.П. Прокопенка про спостереження 7.10.1991 р. в околицях с. Покровське на Кінбурнській стріліці мігруючого молодого птаха, що летів на висоті 70 м у північно-західному напрямку. Дані про спостереження 26 ос. у 1987–1990 рр. під час міграції на досліджуваній території (Пирогов, 1996) сумнівні, вони, скоріше за все, стосуються підорликів.

Звичайний погонич (*Porzana porzana*). Для досліджуваної території був нами вказаний як гніздовий вид (Редінов, Петрович, 2008). Але ця вказівка є помилковою, ніяких фактів щодо гніздування виду на Кінбурнському півострові немає.

Білохвоста чайка (*Vanellochettusia leucura*). На невеликому внутрішньому озері в 5 км західніше с. Покровка 2.05.2000 р. відмічено 3 ос. Дві чайки мали шлюбне вбрання, а третя трохи відрізнялась від них забарвленням і, ймовірно, була птахом, який народився в

1999 р. (І.П. Гержик, особ. повід.). У роботі Й.І. Чернічка (Черничко, 2003, стор. 84) ці птахи чомусь вважаються родиною (хоча в таблиці вони позначені як «2 ad» і «1 sad»), що є прикритим непорозумінням.

Мородунка (*Xenus cinereus*). Поблизу стаціонару «Кордон Осетинський» птаха спостерігали 30.08.2001 р. (Tytar et al., 2002). Нами по 1 особині обліковано: 10–11.07.2014 р., 23.08.2017 р. на оз. Лопушне в с. Покровка та 12.09.2014 р., 10 та 20.09.2018 р., 27.04, 5.08 та 12.08.2020 р. на косах оз. Черепашине. На останньому озері 15.08.2019 р. спостерігали 3 поодиноких птахів. Крім того, мородунку зареєстровано 13.08.2020 р. на озері біля с. Василівка.

– **Середній поморник (*Stercorarius pomarinus*).** Є вказівка про спостереження птаха на Кінбурнському півострові в серпні – вересні 2001 р., але без будь-яких подробиць (Tytar et al., 2002). Оскільки достовірних та фактично підтверджених зустрічей середнього поморника на півдні України вкрай обмаль, кожна з реєстрацій цього

виду потребує більш детального опису обставин спостереження та ознак зустрінутого птаха. На нашу думку, наведених вище даних недостатньо для включення виду до складу орнітофауни досліджуваної території.

Скельний мартин (*Larus michahellis*). На оз. Римбівське 1.08.2011 р. зустріли дорослу особину. На морському пляжі біля оз. Черніне 4.08.2020 р. спостерігали дорослого птаха, а на оз. Черепашине біля с. Покровка 15.08.2020 р. бачили молодого птаха. На морі біля с. Покровка О.І. Ралдугіна 16.09.2017 р. сфотографувала дорослого птаха.²³

Сріблястий мартин (*L. argentatus*). На морі в околицях с. Покровське 16.12.2013 р. сфотографовано дорослу особину. На шпилі Кінбурнської стрілки 27.01.2018 р. О.В. Бурковський та Ю.М. Кодруль спостерігали 2 дорослих птахів.²⁴ На шпилі Покровської коси 11.02.2018 р. обліковано 2 дорослі особини.

Чорноголовий реготун (*L. ichthyaetus*). Вказівка на гніздування виду (Костюшин, 1999) помилкова, вона виникла через непорозуміння; насправді ця інформація стосується о. Березань. У 2008 р. зафіксовано випадок гніздування пари на о. Круглий. 28.04 виявлено гніздо з 2 яйцями.

Малий мартин (*L. minutus*). У зимовий період спостерігається не щороку і, звичайно, в невеликій кількості (одинаки чи десятки птахів). Але під час обліку вздовж моря від шпилю Покровської коси до шпилю Кінбурнської стрілки 2.02.2007 р. було обліковано 1034 ос., які годувались у зоні прибою.

Рябодзьобий крячок (*Thalasseus sandvicensis*). Цікава єдина зимова реєстрація виду: 12.01.2019 р. крячок полював у морі біля Покровської коси. Заслужує на увагу пізня осіння зустріч. 17.11.2019 р. на шпилі Кінбурнської стрілки у скупченні мартинів відпочивали щонайменше 54 рябодзьобих крячків (спостерігачі: О.В. Бурковський, К.О. Редінов, Є.М., О.М. і Т.А. Чернолеви).

– **Сипуха (*Tyto alba*).** Відома вказівка (але без подробиць) про спостереження птаха в насадженнях на Кінбурнському півострові в серпні та вересні 2001 р. (Tytar et al., 2002). Але повідомлення про неодноразову реєстрацію сипухи серед деревно-чагарникової рослинності здається сумнівним, оскільки цей вид зазвичай знаходять у будівлях. На нашу думку, наявних даних недостатньо для включення виду до складу орнітофауни досліджуваної території, до того ж інших випадків спостереження його на Кінбурнському півострові не було.

– **Пугач (*Bubo bubo*).** Як показав Ю.О. Москаленко (2015), повідомлення про зустрічі виду на Кінбурнському півострові (Ардамацкая, 1991; Ардамацкая, Руденко, 1996) базуються на помилковій інформації, отриманій від єгеря, який за голос пугача сприймав крики сірої сови (*Strix aluco*). Тому цей вид не включено до складу орнітофауни досліджуваної території.

Сіра сова (*Strix aluco*). У Волижиному лісі Ю.О. Москаленко (особ. повід.) записав голос сірої сови 26.03.2008 р. та 31.03.2011 р. Один з авторів чув голос цього виду у сосновому лісі 17.02.2017 р. північніше ур. Ковалівська

сага, що знаходиться на околиці с. Покровка. Науковий співробітник НПП «Білобережжя Святослава» О.Є. Маркауцан передав нам фото сірої сови, збитої автомобілем 27.11.2017 р. на межі Миколаївської та Херсонської областей між селами Василівка та Геройське. Протягом 29–31.01 та 1–2.02.2018 р. він же чув токування сови на околиці с. Василівка та ще однієї – далеко від села в сосновому лісі. Нами одна особина зареєстрована за голосом 7.06.2020 р. у насадженні сосни в 1,6 км на південний захід від Волижиного лісу.

Хатній сич (*Athene noctua*). Принаймі з 2019 р. пара гніздиться в с. Василівка на горищі будинку культури, тут сичі тримаються і взимку (М.Ю. Шинкарук, особ. повід.).

Білочеревий серпокрилець (*Apus melba*). Біля стаціонару «Кордон Осетинський» І.В. Щоголев (особ. повід.) 29.04.2008 р. спостерігав 1 птаха.

Рогатий жайворонок (*Eremophila alpestris*). Відомо 2 реєстрації. Нами 18.01.2016 р. на південно-західній околиці с. Покровка спостерігався 1 птах. У цьому ж районі 15.11.2020 р. 1 особину сфотографував А.В. Міськов (особ. повід.).

Лісовий жайворонок (*Lullula arborea*). Варті уваги зимові реєстрації виду. У піщаному степу біля с. Покровка 3 та 10.12.2011 р. годувалася зграя з 10 ос. Біля цього ж села Ю.М. Кодруль 26.01.2018 р. відмітив зграю з 8 ос. (особ. повід.) та поодинокого птаха.²⁵ В ур. Комендантське 17.01.2022 р. спостерігали зграю з 16 ос., які годувалися серед розрідженої степової рослинності. Зазвичай перші весняні мігранти з'являються у другій половині лютого.

Лісовий щеврик (*Anthus trivialis*). Вперше на досліджуваній території у гніздовий період виявлений у 2013 р.: 31.05 самець токував біля північно-західної околиці с. Покровка. За 1,5 км на північний захід від цього ж села токуючого птаха спостерігали 18.06.2014 р. Самця, що токував, відмічено 12.06.2015 р. в 1,5 км на північний захід від с. Василівка. В околицях ур. Ковалівська сага 9.06.2020 р. зустрінуто 1 птаха.

Мала жовтоголова плиска (*Motacilla werae*). Реєстрації виду обмаль. На стаціонарі «Кордон Осетинський» 3.08.2007 р. закільцьовано молодого мігруючого птаха. Біля оз. Лопушне у с. Покровка 11 та 13.04.2020 р. спостерігали самця. 7.08.2020 р. західніше с. Покровське на узбережжі Дніпровсько-Бузького лиману обліковано 3 поодиноких птахів, а на морському узбережжі біля оз. Римбівське – 2 поодиноких особин. Всі птахи летіли на північний захід. Наступного дня між оз. Римбівське та Кінбурнською стрілкою відмічено ще 1 та 3 особини, які летіли з боку моря на північний схід, та 1 птах, який летів на схід. На оз. Лопушне 15 та 16.08.2021 р. помічено по 1 птаху. На гніздуванні вид не виявлений.

Гірська плиска (*M. cinerea*). Поодиноких птахів спостерігали: 26.04.2008 р. на узбережжі Дніпровсько-Бузького лиману біля с. Покровське (Редінов та ін., 2010) та 11.10.2009 р. на стаціонарі «Кордон Осетинський».

Біла плиска (*M. alba*). Відомо 2 спостереження взимку: 9.12.2007 р. та 4.02.2013 р. на оз. Лопушне в с. Покровка трималось по 1 особині.

²³ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=045703263>

²⁴ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=047500712>

²⁵ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=047500703>

Фото 1. Поршок західного соловейка. 9.06.2020 р., Кінбурнська коса, околиці с. Покровка.

Фото К.І. Пилипюка.

Photo 1. A fledgling of the Nightingale.

Омелюх (*Bombycilla garrulus*). Відома єдина реєстрація виду: у с. Василівка 20.02.2009 р. спостерігали зграю з 20 ос. (М.Ю. Шинкарук, особ. повід.).

Чорна горихвістка (*Phoenicurus ochruros*). До вже відомих реєстрацій цього нечисленного виду (Олейник, 2005; Редінов та ін., 2010) вважаємо за потрібне додати наступні спостереження. В с. Покровка на двох недобудованих двоповерхових будинках 7.06.2014 р. співало по самцю. На узбережжі моря біля с. Покровка в заростях маслинки вузьколистої 2.12.2007 р. спостерігали 3 птахів. Біля узбережжя Ягорлицької затоки на будинку в с. Покровка птаха бачили 14.02.2015 р. На околиці с. Покровка біля ур. Ковалівська сага 8.12.2017 р. на будинку відмічено 2 самців. У цьому ж районі 28.01.2018 р. птаха сфотографував Ю.М. Кодруль.²⁶

Західний соловейко (*Luscinia megarhynchos*). Вид звичайний під час весняного прольоту, але на осінній міграції нами ще не спостерігався. Інформації щодо гніздування виду на Кінбурнському півострові до останнього часу не було. З 2005 р., після того, як ми почали відрізняти за співом західного соловейка від східного (*L. luscinia*), щорічно в репродуктивний період (у травні – червні) відмічали співаючих птахів у сагах та невеликих гаях. Гніздування виду було доведено 9.06.2020 р.: у невеликому осиковому гаю на західній околиці с. Покровка пара дорослих птахів годувала не менше 3 поршків, одного з яких було спіймано (фото 1). Звертаємо увагу на вказівку про знахідку гнізда західного соловейка на сусідній території – на Івано-Рибальчанській ділянці ЧБЗ (Москаленко, 2013).

Чорноголовий чекан (*Saxicola rubicola*). Заслугує на увагу єдине спостереження виду у гніздовий період: 7.07.2012 р. самець тримався в заростях бур'янів на березі лиману біля ставів, розташованих східніше с. Василівка. Відома зимова реєстрація виду: 18.01.2009 р. біля узбережжя Ягорлицької затоки в районі стаціонару «Кордон Осетинський» обліковано 1 особину. В цьому ж місці

птаха спостерігали 18.02.2008 р., але не виключено, що це міг бути ранній мігрант.

– **Іспанська кам'янка (*Oenanthe melanoleuca*).** У звіті Біосферної експедиції (Tutar et al., 2002) без будь-яких подробиць вказано про реєстрацію 1 особини. У період осінньої міграції визначати різні види кам'янок досить складно через схожість їх нарядів. Оскільки у згаданій публікації відсутній опис птаха, ми сумніваємось у правильності ідентифікації виду й не включаємо його до складу орнітофауни досліджуваної території.

Попеляста кам'янка (*Oe. isabellina*). Біля стаціонару «Кордон Осетинський» птах був відмічений 24.08.2001 р. (Tutar et al., 2002). Поблизу оз. Черепашине в околицях с. Покровка 26 та 27.09.2006 р. ми спостерігали по 1 особині. Біля с. Покровка 6.05.2021 р. птаха сфотографувала С.С. Ємельянова (особ. повід.).

Річкова кобиличка (*Locustella fluviatilis*). На стаціонарі «Кордон Осетинський» закільцьовано: 17.08.2001 р. – 2, 19.08.2001 р. – 1, 11.08.2002 р. – 1, 15.08.2002 р. – 1, 21.08.2002 р. – 1 та 22.08.2002 р. – 1 ос. (Tutar et al., 2002; Горлов, 2003; дані Українського центру кільцювання птахів). У цьому ж місці 1, 2 та 3.08.2007 р. ми спостерігали, відповідно, 1, 1 та 4 птахів.

– **Прудка очеретянка (*Acrocephalus paludicola*).** У Червоній книзі України (Пекло, 1994) Кінбурнський півострів показаний як місце, де відбувається міграція виду. В анотованому переліку орнітофауни ЧБЗ (Ардамацкая, Руденко, 1996) вказано, що прудка очеретянка має статус рідкісного пролітного виду. Внесення прудкої очеретянки у список орнітофауни Кінбурнського півострова та ЧБЗ не обгрунтовано, оскільки достовірних фактів реєстрації виду в цих місцях, як і на півдні України, за виключенням 1 випадку,²⁷ немає. Скоріше за все, попередні дослідники апріорі вважали, що міграція прудкої очеретянки зазвичай проходить півднем країни; також, імовірно, за цей вид сприймали особин лучної очеретянки (*A. schoenobaenus*).

Бліда берестянка (*Iduna pallida*). На стаціонарі «Кордон Осетинський» 9.08.2002 р. спіймано павутинною сіткою 1 особину (Горлов, 2003; дані Українського центру кільцювання птахів). У цьому ж місці 4.05.2020 р. спостерігали співаючого самця.

Звичайна берестянка (*Hippolais icterina*). Час появи виду на гніздуванні достеменно не встановлено. Співаючих у травні – червні самців ми регулярно спостерігали в ур. Ковалівська сага, але гніздування тут доведено лише у 2020 р.: 9.06 виявлено гніздо з 5 яйцями (фото 2), біля якого турбувалася пара птахів. Напевно звичайна берестянка гніздиться і в інших природних насадженнях. Так, в ур. Комендантське ми чули спів птаха 7.06.2018 р. У Волижиному лісі М.Ю. Шинкарук (особ. повід.) відмітив 3 співаючих самців 18.06.2009 р. Заслугує на увагу спостереження 4.07.2007 р. звичайної берестянки, котра годувалась у парку біля школи в с. Покровка.

²⁶ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=047500725>

²⁷ Самець прудкої очеретянки був здобутий М.А. Воїнственським 30.04.1949 р. біля с. Красна Коса (Білгород-Дністровський район Одеської області). Тушка цього птаха, яка зберігається в Зоологічному музеї Київського національного університету імені Тараса Шевченка, була нами оглянута, й ми підтверджуємо правильність визначення виду.

Зауважимо, що на території Одеської, Миколаївської та Херсонської областей, окрім території Нижньодніпровського піщаного масиву, гніздування звичайної берестянки не доведене. На півдні країни у цього виду період міграції частково співпадає з гніздовим періодом. Весняна міграція триває протягом травня – червня, а осіння починається з другої половини липня (наші дані). Тому з твердженням про гніздування виду лише на основі спостережень співаючих птахів у червні – липні (Цвельх, 2011, 2017) потрібно бути обережними.

Вівчарик-ковалик (*Phylloscopus collybita*). У гніздовий період поодиноких співаючих птахів виявлено: 3.06.2014 р. – в ур. Комендантське, 7.06.2018 р. – в кушах між лісом та ур. Бієнкові плавні, 9.06.2020 р. – в Ковалівській сазі. У південній частині Волижиного лісу 8.06.2020 р. обліковано 2 самців.

Червоночуба золотомушка (*Regulus ignicapilla*). Відомий перелік реєстрацій виду (Пирогов, 1996; Редінов та ін., 2010) поповнився наступними даними. На території Кінбурнської коси 5.04.1987 р. був здобутий птах, опудало якого зберігається в музеї ЧБЗ (Ю.О. Москаленко, особ. повід.). На узбережжі Дніпровсько-Бузького лиману між ур. Бієнкові плавні та Волижиним лісом 13.12.2014 р. спостерігали 1 особину, яку вдалося підманити на голос. Це перша зустріч виду взимку на Кінбурнському півострові та сьома зимова реєстрація в Північно-Західному Причорномор'ї (Панченко и др., 2013). На узбережжі моря біля с. Покровка 27.04.2020 р. спостерігали 4 птахів, одного з них сфотографували.²⁸ В цьому ж місці 1 особину обліковано 3.05.2020 р. Крім того, голос птаха чули 30.04.2020 р. у сосновому лісі біля моря навпроти с. Покровське. На ділянці ЧБЗ Волижин ліс птаха сфотографував 20.11.2020 р. Ю.О. Москаленко.²⁹

Червоноголовий сорокопуд (*Lanius senator*). Вперше виявлений на стаціонарі «Кордон Осетинський»: співробітники УНДПІ 13.04.2008 р. спіймали самця. Вірогідно, цю ж особину ми спостерігали тут кожного дня з 14 до 21.04 включно. Крім того, самця зареєстровано 16.04.2008 р. на березі Дніпровсько-Бузького лиману біля Волижиного лісу (Редінов та ін., 2010). В околицях с. Василівка 11.04.2012 р. самця відмітив М.Ю. Шинкарук (особ. повід.). Біля західної околиці с. Покровка по одному самцю ми спостерігали 6–7.05.2019 р. та 7–9.05.2020 р., а С.С. Ємельянова – 8.05.2021 р.³⁰ Між Волижиним лісом та с. Василівка 7.05.2010 р. зустріли 2 ос. (Москаленко, Плющ, 2018).

Горіхівка (*Nucifraga caryocatactes*). Під час останньої інвазії птаха в с. Василівка сфотографувала 25.11.2018 р. Н.В. Калина (особ. повід.).

Рожевий шпак (*Pastor roseus*). Біля с. Покровка поблизу оз. Черепашине 25.08.2018 р. дорослого птаха сфотографував К.І. Пилипук³¹ та спостерігали інші бьордвотчери.

Звичайна чечітка (*Carduelis flammea*). На околиці с. Покровка в ур. Ковалівська сага 5.02.2012 р. у вільхах зустріли зграйку з 35 особин. М.Ю. Шинкарук (особ. по-

Фото 2. Гніздо (А) звичайної берестянки та її кладка (Б). 9.06.2020 р., Кінбурнська коса, ур. Ковалівська сага.

Фото К.І. Пилипука.

Photo 2. A nest (A) of the Icterine Warbler and its clutch (B).

від.) спостерігав птахів у с. Василівка у 2021 р.: 3.11 – 2, 7.11 – 1, 19.11 – 2, 20.11 – 3 особини.

Звичайна чечевиця (*Carpodacus erythrinus*). На шпилі Кінбурнської стрілки 27.07.2010 р. спостерігали зграю з 9 ос., що сиділа на маслинці вузьколистій. У с. Покровка біля ур. Ковалівська сага 5.06.2015 р. співав самець. Біля оз. Римбівське 18.08.2021 р. пролетіли одна за одною дві

²⁸ <https://www.facebook.com/photo/?fbid=182267053358957>

²⁹ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=049500011>

³⁰ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=069100038>

³¹ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=057400141>

Фото 3. Вівсянка-ремез. 1.11.2022 р., с. Василівка.

Фото М.Ю. Шинкарука.

Photo 3. A Rustic Bunting.

зграї з 3 та 5 особин. Вони летіли вздовж берегової лінії моря в північно-західному напрямку на висоті 4–8 м. Поблизу цього ж озера 20.08.2021 р. птаха сфотографував С.В. Гейко.³² М.Ю. Шинкарук (особ. повід.) спостерігав самця та самку 3.05.2021 р. в околицях с. Василівка.

Ялиновий шишкар (*Loxia curvirostra*). В с. Василівка М.Ю. Шинкарук (особ. повід.) спостерігав 20.02.2009 р. –

14, а 26.12.2009 р. – 2 птахів. Голос не менше ніж 3 ос. ми чули 30.12.2009 р. в сосновому лісі біля с. Покровка. На стаціонарі «Кордон Осетинський» 10.10.2008 р. відмічено зграю з 9 ос., котра прямувала вздовж узбережжя моря на північний захід.

Чорноголова вівсянка (*Granativora melanocephala*). На території садиби Кінбурнського лісництва 7 та 8.06.2020 р. спостерігали самця, який годувався на городі.³³

Вівсянка-ремез (*Ocyris rusticus*). Залітний вид. Одно-го птаха спостерігали 22.01.2019 р. в с. Покровка (Бурковський, Кодруль, 2019). Також вівсянку-ремеза спіймано 1.11.2022 р. павутинною сіткою в с. Василівка (фото 3).

Пуночка (*Plectrophenax nivalis*). До вже відомих зустрічей виду (Редінов та ін., 2010) додалися наступні реєстрації. На Покровській косі ми спостерігали 8.12.2017 р. зграю з 6 ос. На шпилі Кінбурнської стрілки 27.01.2018 р. Ю.М. Кодруль та О.В. Бурковський (особ. повід.) спостерігали 4 ос. На Покровській косі 28.10.2021 р. 2 птахів (один з яких був самець) відмітив Ю.М. Кодруль.³⁴ В усіх випадках птахи годувалися.

* * *

Укладений нами список птахів може слугувати основою для подальших досліджень орнітофауни Кінбурнського півострова та прилеглих островів і акваторій. Водночас він може бути інвентаризаційним списком для РЛП «Кінбурнська коса» та НПП «Білобережжя Святослава».

Найближчими роками варто очікувати появи нових видів, які вже спостерігались різними дослідниками на прилеглий території. Крім того, у зв'язку з динамічністю орнітофауни очікуються також зміни у статусах перебування деяких видів.

Подяки

Автори вдячні орнітологам, б'юродвотчерам, фотографам, співробітникам установ ПЗФ за надану інформацію та участь у сумісних дослідженнях: О.В. Бурковському, О.М. Гайдашу, В.Г. Гаркуші, В.О. Гедзюку, С.В. Гейку, І.П. Гержику, С.С. Ємельяновій, В.Ю. Кайстро, В.А. Костюшину, Н.В. Калині, Ю.М. Кодрулю, О.Є. Маркауцану, А.В. Міськову, Ю.О. Москаленку, В.В. і Т.Р. Нікулєнкам, С.П. Прокопенку, В.І. Пілюзі, В.С. Пилипшину, К.І. Пилипоку, А.М. Полуді, О.І. Ралдугіній, А.С. Репіну, С.О. Рижкову, А.Г. Руденку, І.Т. Русєву, М.В. Скирпану, Ю.М. Струсу, А.Б. Чаплигіній, В.Б. Чаусу, О.П. Чериньку, Є.М., О.М. і Т.А. ЧернOLEвим, М.Ю. Шинкаруку, І.В. Щоголеву та Є.О. Яцюку.

ЛІТЕРАТУРА

- Ардамацкая Т.Б. (1991): Редкие и исчезающие птицы Черноморского государственного биосферного заповедника АН УССР и сопредельных территорий. – Редкие птицы Причерноморья. К. – Одесса: Лыбидь. 54-69.
- Ардамацкая Т.Б. (1992): Изменение видового состава, численности и размещения островного орнитокомплекса Черноморского заповедника за 60 лет. – Природные комплексы Черноморского государственного биосферного заповедника. К.: Наукова думка. 110-121.

³² https://www.facebook.com/groups/314374912088175?multi_permaLinks=1991808347678148

³³ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=057400775>

³⁴ <https://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=047502064>

- Ардамацкая Т.Б. (1996): Современное состояние популяций гусей в Северном Причерноморье. - Казарка. 2: 276-285.
- Ардамацкая Т.Б. (2003): Орнітофауна Кінбурнської коси в 1950–1980-е годы. - Розбудова екологічної мережі Українського Причорномор'я: стан та перспективи. Мат-ли наук.-практ. конф. Миколаїв: МДУ. 7-11.
- Ардамацкая Т.Б., Руденко А.Г. (1996): Позвоночные животные Черноморского биосферного заповедника (аннотированные списки). Птицы. - Вестн. зоол. Отд. вып. 1. Позвоночные животные Черноморского биосферного заповедника (аннотированные списки видов): 19-38.
- Белик В.П. (1996): «Летование» северных видов куликов в южной России. - Экология. 6: 468-470.
- Белик В.П. (2000): Птицы степного Придонья: формирование фауны, ее антропогенная трансформация и вопросы охраны. Ростов-на-Дону: Изд-во РГПУ. 1-376.
- Белик В.П. (2019): Характер пребывания малого буревестника на Черном и Азовском морях. - Бранта. 22: 78-93.
- Бескаравайный М.М. (2008): Птицы морских берегов южного Крыма. Симферополь: Н. Оріанда. 1-160.
- Бурковский А.В., Кодруль Ю.Н. (2019). Первая встреча овсянки-ремеза (*Emberiza rustica*) в Николаевской области. - Беркут. 28 (1-2): 17.
- Вилкс Е.К. (1966): Миграции и территориальное поведение латвийских синиц и поползней по данным кольцевания. - Миграции птиц Латвийской ССР. Рига: Зинатне. 69-88.
- Вобленко А.С., Шешурак П.Н., Кедров Б.Ю., Марисова И.В. (2019): Позвоночные, внесенные в Красную книгу Украины, выявленные во время маршрутных полевых практик по зоологии позвоночных Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя. - Мат-ли до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ. К. 3: 52-56.
- Воинственский М.А. (1949): Пищухи, поползни, синицы УССР. Биология, систематика, хозяйственное значение. К.: Изд-во КГУ. 1-122.
- Горлов П.И. (2003): Осенняя миграция птиц на Кинбурнском полуострове в 2002 году. - Птицы Азово-Черноморского региона: мониторинг и охрана. Мат-лы II съезда и научной конференции АЧОС. Николаев: Николаевский гос. ун-т. 12-15.
- Грищенко В.Н. (2014): Сроки весеннего прилета речных уток в Украине. - Беркут. 23 (1): 26-39.
- Деркач О.М., Мірошніченко В.І., Петрович З.О. (2003): Відновлення різноманіття птахів на узбережжі Дніпровського лиману. - Птицы Азово-Черноморского региона: мониторинг и охрана. Мат-лы II съезда и научной конференции АЧОС. Николаев. 19-20.
- Дубініна Ю.Ю., Кошелєв В.О., Кошелєв О.І. (2016): Територіальний розподіл жовтоногих мартинів (*Larus cachinnans*) за результатами кільцювання у Північно-Західному Приазов'ї. - Бранта. 19: 81-98.
- Зубко В.Н. (2001): О гнездовании белошеюй казарки в Аскании-Нова. - Проблемы изучения и охраны гусеобразных птиц Восточной Европы и Северной Азии. Тез. докл. I совещ. Рабочей группы по гусям и лебедям Восточной Европы и Северной Азии. М. 51-52.
- Зубко В.Н., Поповкина А.Б., Семенов Н.Н. (1997): О величине кладки и сроках насиживания у гусей в Аскания-Нова. - Казарка. 3: 53-62.
- Кабаков А.Н. (1992): К биологии ходоулочника в Северо-Западном Причерноморье. - Природные комплексы Черноморского государственного биосферного заповедника. К.: Наукова думка. 121-129.
- Казанник В.В., Мороз В.О., Vijlmakers P. (2015): Заліт білошеюй казарки (*Branta leucopsis*) у Київську область. - Авіфауна України. 6: 48-50.
- Клименко М.И. (1950): Материалы по фауне птиц района Черноморского государственного заповедника. - Тр. Черноморского гос. зап-ка. К.: Изд-во КГУ. 1: 3-52.
- Коблик Е.А., Архипов В.Ю. (2014): Фауна птиц стран Северной Евразии в границах бывшего СССР. Списки видов. М.: КМК. 1-171.
- Кодруль Ю.Н. (2016): Встречи редких и малочисленных видов птиц в Одесской и Николаевской областях в 2010–2016 гг. - Авіфауна України. 7: 50-59.
- Костин Ю.В. (1983): Птицы Крыма. М.: Наука. 1-240.
- Костюченко Р.А. (1952): Малый буревестник на Черном море. - Природа. 8: 120.
- Костюшин В. (1999): Кінбурнський півострів. - ІВА території України: території, важливі для збереження видового різноманіття та кількісного багатства птахів. К.: СофтАРТ. 180-181.
- Костюшин В.А. (2018): Находки краснокнижных видов птиц в Киевской и некоторых других областях Украины в 2009–2017 гг. - Мат-ли до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ. К. 1: 379-388.
- Кривульченко А.І. (2016): Кінбурн: ландшафти, сучасний стан та значення. Кропивницький: Центральноукраїнське вид-во. 1-416.
- Лысенко В.И. (1991): Гусеобразные. - Фауна Украины. К.: Наукова думка. 5 (3): 1-208.
- Москаленко Ю.О. (2008): Коротка характеристика сучасного стану та матеріали спостережень на території Нижньодніпровських піщаних масивів Червоної книги України. - Знахідки тварин Червоної книги України. К. 223-237.
- Москаленко Ю.О. (2013): Про деякі останні зміни в орнітофауні Чорноморського біосферного заповідника. - Птицы и окружающая среда. Одесса: Апрель. 129-133.
- Москаленко Ю.О. (2015): Фауна та населення птахів нижньодніпровських піщаних масивів. - Дис. ... канд. біол. наук. К. 1-277.
- Москаленко Ю.О. (2018): Реєстрації птахів Червоної книги України в межах Олешських пісків, дельти Дніпра та Дніпровського лиману протягом 2006–2017 рр. - Мат-ли до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ. К. 2: 31-38.
- Москаленко Ю.О., Плющ С.О. (2018): Матеріали спостережень птахів Червоної книги України на території аренних ділянок Чорноморського біосферного заповідника НАН України (2006–2017 рр.). - Мат-ли до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ. К. 2: 39-48.
- Олейник Д.С. (2005): О зимовке горихвостки-чернушки на юге Украины. - Беркут. 14 (1): 142-143.
- Олейник Д.С., Рединов К.А., Форманюк О.А. (2008): О пролете дневных хищных птиц на Кинбурнском полуострове осенью 2006 г. - Новітні дослідження соколоподібних та сов. Мат-ли III міжнародн. наук. конфер. «Хижі птахи України». Кривий Ріг. 281-285.
- Панченко П.С., Яковлев М.В., Гайдаш А.М., Шведа А.А. (2013): О зимних встречах красноголового короля (*Regulus ignicapillus*) в Северо-Западном Причерноморье. - Беркут. 22 (2): 133-136.
- Пекло О.М. (1994): Очеретянка прудка. - Червона книга України. Тваринний світ. К.: Українська енциклопедія. 1-464.
- Петрович З.О. (1999): Гага звичайна в районі РЛП «Кінбурнська коса». - Бранта. 2: 198-199.
- Петрович З.О. (2000): Досвід приваблювання колоніальних птахів на гніздування. - Птицы Азово-Черноморского региона на рубеже тысячелетий. Мат-лы межд. научн. конфер., посвящ. 20-летию Азово-Черноморской орн. раб. группы. Одесса: АстроПринт. 50-51.
- Петрович З.О., Костюшин В.А., Рединов К.А. (2010): Учеты птиц на Днепро-Бугском лимане. - Бюллетень РОМ: Итоги регионального орнитологического мониторинга. Октябрь 2010 г. 6: 9, 18-21.
- Петрович З.О., Маркауцан О.Е. (2000): Орлан-білохвіст на території регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса». - Птицы Азово-Черноморского региона на рубеже тысячелетий. Мат-лы межд. научн. конфер., посвящ. 20-летию Азово-Черноморской орнитологич. рабочей группы. Одесса: АстроПринт. 51-52.
- Петрович З.О., Настаченко О.С. (2017): Фламінго (*Phoenicopterus roseus*) – новий гніздовий вид фауни України. - Беркут. 26 (1): 5-7.
- Петрович З.О., Рединов К.А. (2016а): Встречи морского песочника (*Calidris maritima*) в Северном Причерноморье. - Вопросы экологии, миграции и охраны куликов Северной Евразии. Мат-лы 10-й юбил. конфер. Рабочей группы по куликам Северной Евразии. Иваново: Ивановский гос. ун-т. 297-300.
- Петрович З.О., Рединов К.А. (2016б): Кінбурнський півострів і острів Березань. - Большой баклан (*Phalacrocorax carbo*) в Украине: численность, территориальное распределение и их изменения. Вестн. зоол. Отд. вып. 34: 32-34.
- Петрович З.О., Рединов К.О. (2007): Значення Кінбурнської коси в збереженні орлана-білохвоста в зимовий період. - Бранта. 10: 156-164.
- Петрович З.О., Рединов К.О. (2008а): Баклан великий в РЛП «Кінбурнська коса» та на прилеглих територіях. - Бранта. 11: 240-245.
- Петрович З.О., Рединов К.О. (2008б): Гніздові денні хижі птахи Кінбурнського півострова. - Новітні дослідження соколоподібних та сов. Мат-ли III міжн. наук. конфер. «Хижі птахи України». Кривий Ріг. 290-295.
- Петрович З.О., Рединов К.О. (2008в): Рідкісні види птахів в регіональному ландшафтному парку «Кінбурнська коса». - Наук. вісник Ужгородського університету. Сер. Біол. Ужгород. 23: 100-104.
- Петрович З.О., Рединов К.О. (2009): Статус морячки, синьги та турпана в Північному Причорномор'ї. - Бранта. 12: 161-167.
- Петрович З.О., Рединов К.О., Форманюк О.О. (2008): Гуси в Миколаївській області. - Беркут. 17 (1-2): 25-32.
- Пилога В.И., Гержик И.П. (2008): Современные сведения о сером журавле и красавке в юго-западных областях Украины. - Журавли Евразии. М. 3: 206-212.
- Пирогов Н.Г. (1992): Врановые (Corvidae) Черноморского заповедника. - Природные комплексы Черноморского государственного биосферного заповедника. К.: Наукова думка. 130-137.

- Пирогов Н.Г. (1994): Матеріали по рідким і малочисленным видам птахів Чорноморського заповідника. - Беркут. 3 (1): 50-51.
- Пирогов Н.Г. (1995): Численность, распределение и некоторые черты экологии куриных Чорноморського заповідника. - Беркут. 4 (1-2): 34-37.
- Пирогов Н.Г. (1996): К изучению пролета птиц в районе Чорноморського заповідника. - Запов. справа в Україні. 2: 42-48.
- Подушкин Д.А. (1913): Заметки о перелетах и гнездовании птиц в окрестностях Днепровского лимана. - Зап. Крымского об-ва естествоиспытателей и любителей природы за 1912 г. 2: 72-121.
- Полуда А.М. (2017): О миграционном статусе некоторых воробьинообразных птиц (Passeriformes) фауны Украины. - Бранта. 20: 131-153.
- Полуда А.М., Петрович З.Й. (2007): Третья регистрация певчей славки, *Sylvia hortensis* (Sylviidae, Passeriformes), в Украине. - Вестн. зоол. 41 (3): 240.
- Редінов К.А. (2010): Экология курганника в Николаевской области. - Беркут. 19 (1-2): 116-132.
- Редінов К.А. (2013): Гнездящиеся выюровые птицы Николаевской области. - Беркут. 22 (2): 137-150.
- Редінов К.А., Панченко П.С., Форманюк О.А. (2017): Орнитофауна Трикратского леса и его окрестностей (Николаевская область) в гнездовой период. - Беркут. 26 (2): 90-105.
- Редінов К.А., Петрович З.О. (2010): Врановые в РЛП «Кинбурнская коса» и на прилегающей территории. - Врановые птицы Северной Евразии: Сб. матер. IX Межд. научн. конфер. Омск. 117-119.
- Редінов К.А., Петрович З.О. (2016а): Встречи куликов в зимний период на Кинбурнском полуострове и прилегающей территории Николаевской области. - Вопросы экологии, миграции и охраны куликов Северной Евразии. Мат-лы 10-й юбил. конфер. Раб. группы по куликам Северной Евразии. Иваново: Ивановский гос. ун-т. 314-324.
- Редінов К.А., Петрович З.О. (2016б): Изменения фауны гнездящихся дневных хищных птиц Кинбурнского полуострова. - Хищные птицы Северной Евразии. Проблемы и адаптации в современных условиях. Мат-лы VII Междун. конфер. РГСС. Ростов-на-Дону: Изд-во Южного федер. ун-та. 179-183.
- Редінов К.А., Петрович З.О. (2016в): Луни в Николаевской области. - Луни Палеарктики. Систематика, распространение и особенности экологии в Северной Евразии. Мат-лы VII Междун. конфер. РГСС. Ростов-на-Дону: Изд-во Южного федер. ун-та. 53-63.
- Редінов К.О. (2009а): Канок звичайний (*Buteo buteo*) в Миколаївській області. - Бранта. 12: 70-80.
- Редінов К.О. (2009б): Срий сорокопуд у Північно-Західному Причорномор'ї. - Беркут. 18 (1-2): 130-134.
- Редінов К.О. (2011): Чорний шуліка в Миколаївській області. - Беркут. 20 (1-2): 73-80.
- Редінов К.О. (2019): Ластівки в Миколаївській області. - Беркут. 28 (1-2): 52-64.
- Редінов К.О., Грищенко В.М. (2010): Білий лелека в Миколаївській області. - Беркут. 19 (1-2): 93-100.
- Редінов К.О., Мойсієнко І.І., Непейн А.Ю., Петрович З.О., Марчинська-Андрєєва О.О. (2013): Біорізноманіття урочища «Бісківні плавні» на Кинбурнському півострові та проблеми його збереження (Миколаївська область). - Зб. наук. праць Державного Нікітського ботанічного саду. 135: 33-42.
- Редінов К.О., Петрович З.О. (2008): Орнитофауна регіонального ландшафтного парку «Кинбурнская коса» в гніздовий період. - Запов. справа в Україні. 14 (2): 63-67.
- Редінов К.О., Петрович З.О. (2013а): Рідкісні види птахів на Кинбурнському півострові (Миколаївська область). - Птицы и окружающая среда. Одесса: Апрель. 155-161.
- Редінов К.О., Петрович З.О. (2013б): Проблеми орнітологічного моніторингу та стан деяких індикаторних видів птахів на Ягорлицькій затоці Чорного моря. - Екологія водно-болотних угідь і торфовищ. К.: ДІА. 238-241.
- Редінов К.О., Петрович З.О. (2016): Значення заповідних об'єктів Миколаївської області для птахів внесених до Червоної книги України. - Troglodytes. 7: 94-102.
- Редінов К.О., Петрович З.О. (2017): Чорний лелека в Миколаївській області. - Наук. зап. Держ. природозн. музею. 33: 65-74.
- Редінов К.О., Петрович З.О. (2018): Гніздування птахів на штучних островах озера Лопушне (Кинбурнская коса) у 2017–2018 рр. - Актуальні питання дослідження та охорони птахів. Мат-ли XXXVII Міжнар. наук. конфер. АЧОРГ. К.: УТОП. 116-121.
- Редінов К.О., Петрович З.О. (2021): Історія заповідання та сучасний природоохоронний статус Кинбурнської коси та прилеглих акваторій і островів у межах Миколаївської області. - Праці науково-практ. конфер. «Збереження біорізноманіття степової зони України в умовах змін клімату та природокористування» (до 60-річчя створення Українського степового природного заповідника НАН України). Дніпро: «Середняк Т.К.», 187-192.
- Редінов К.О., Петрович З.О., Козловський Ю.І., Чаус В.Б., Касьянов Е.О., Марчинська-Андрєєва О.О. (2014): Водно-болотне угіддя міжнародного значення «Ягорлицька затока». - Моніторинг водно-болотних угідь міжнародного значення. Методи та результати. К.: ДІА. 102-109.
- Редінов К.О., Петрович З.О., Олійник Д.С. (2008): Яструб великий (*Accipiter gentilis* (L.)) у Миколаївській області. - Новітні дослідження соколоподібних та сов. Мат-ли III міжнар. наук. конфер. «Хижі птахи України». Кривий Ріг. 326-337.
- Редінов К.О., Петрович З.О., Форманюк О.О., Панченко П.С., Русєв І.Т. (2010): Нові знахідки деяких рідкісних видів птахів у регіональному ландшафтному парку «Кинбурнская коса». - Проблеми вивчення й охорони тваринного світу у природних і антропогенних екосистемах. Мат-ли міжнар. наук. конфер., присвяч. 50-річчю з часу опублікування регіонального зведення «Животный мир Советской Буковины». Чернівці: ДрукАрт. 193-195.
- Руденко А.Г., Яремченко О.А., Рыбачук К.В. (1996): Редкие виды птиц, отмеченные в Чорноморском заповіднику в 1994 году. - Мат-ли конфер. 7–9 квітня 1995 р., м. Ніжин.. К. 22-27.
- Семенов С.М., Ардамацкая Т.Б. (1992): Смена видового состава и структуры населения птиц Вольжина леса за 35 лет (1954–1989). - Природные комплексы Чорноморского государственного биосферного заповідника. К.: Наукова думка. 142-151.
- Тарасова Е.С. (2006): Обыкновенный фламинго (*Phoenicopterus roseus*) в Украине. - Бранта. 9: 197-200.
- Фесенко Г.В., Бокотей А.А. (2007): Анотований список українських наукових назв птахів фауни України (з характеристикою статусу видів). К. 1-111.
- Цвельх А.Н. (2011): Расселение зеленой пересмешки (*Hippolais icterina* (Vieill.)) в степной зоне левобережья Украины и ее появление в Крыму. - Бранта. 14: 63-67.
- Цвельх А.Н. (2017): Орнитофауна изолированных искусственных древесных насаждений в степной зоне Крымского полуострова и ее исторические изменения. - Бранта. 20: 22-38.
- Чельцов-Бебутов А.М. (1951): О характере пребывания в Казахстане северных видов куликов. - Охрана природы. М. 11: 80-94.
- Черничко И.И. (2003): О расширении ареала белохвостой пугалицы (*Vanellouchettusia leucura*) в Западной Палеарктике. - Бранта. 6: 67-95.
- Яремченко О.А., Рыбачук К.И. (1999): О черноморской популяции обыкновенной гаги. - Беркут. 8 (2): 155-159.
- Andryushchenko Yu.O., Gavrilenko V.S., Kostiusshyn V.A., Kucherenko V.N., Mezinov A.S., Petrovich Z.O., Redinov K.A., Rusev I.T., Yakovlev M.V. (2019): Current status of Anserinae wintering in Azov-Black Sea region of Ukraine. - Vestnik Zoologii. 53 (4): 297-312.
- Bairlein F., Dierschke V., Salewski V., Geiter O., Hüppop K., Köppen U., Fiedler W. (2014): Atlas des Vogelzuges. Ringfunde deutscher Brut- und Gastvögel. Wiebelsheim: Aula-Verlag. 1-567.
- Bønlokke J., Madsen J.J., Thorup K., Pedersen K.T., Bjerrum M., Rahbek C. (2006): Dansk Trækfugleatlas. Rhodos, Humlebaek. 1-870.
- Cepák J., Klvaňa P., Škopek J., Schröpfer L., Jelínek M., Hořák D., Formánek J., Zárýbnický J. (2008): Atlas migrace ptáků České republiky a Slovenska. Praha: Aventinum. 1-608.
- Directory of Azov-Black Sea Coastal Wetlands. Kyiv: Wetlands International, 2003. 1-235.
- Grishchenko V. (2004): Checklist of the birds of Ukraine. - Berkut. 13 (2): 141-154.
- Kostiushyn V., Chernichko J., Goradze I., Mamuchadze J., Gokheshvili R., Akarsu F., Chernichko R., Diadicheva E., Vinokurova S. (2011): Results of the Autumn 2010 Migratory Waterbird Counts in the Azov-Black Sea Coastal Wetlands of Ukraine, Georgia and Turkey. - Wetlands International Black Sea Programme. 1-36.
- Raine A.F., Borg J.J., Raine H., Phillips R.A. (2013): Migration strategies of the Yelkouan Shearwater *Puffinus yelkouan*. - J. Orn. 154 (2): 411-422.
- Saurola P., Valkama J., Velmala W. (2013): The Finnish Bird Ringing Atlas. Helsinki: Finnish Museum of Natural History and Ministry of the Environment. 1: 1-551.
- Tytar V., Diadicheva E., Boulden H., Burnett C. (2002): Monitoring wolf, jerboa, viper and bird populations and studying bird migration on the Kinburn peninsula, Black Sea, Ukraine: Expedition report. - Biosphere Expeditions. Suffolk, UK. 1-64.
- Valkama J., Saurola P., Lehikoinen A., Lehikoinen E., Piha M., Sola P., Velmala W. (2014): The Finnish Bird Ringing Atlas. Helsinki: Finnish Museum of Natural History and Ministry of the Environment. 2: 1-784.